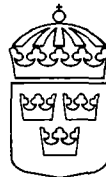

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1989/90:SfU21

Samordnat flyktingmottagande och nytt
system för ersättning till kommunerna,
m.m.

1989/90
SfU21

TIONDE HUVUDTITELN Propositionerna

Proposition 1989/90:105

I proposition 1989/90:105 om samordnat flyktingmottagande och nytt system för ersättning till kommunerna, m.m. har regeringen (arbetsmarknadsdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl.,
2. godkänna de riktlinjer som förordats för ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet (avsnitt 2.3),
3. till Ersättningar till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m. för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 2 426 000 000 kr.

Vidare har riksdagen beretts tillfälle att ta del av vad som anförts om samordnat flyktingmottagande och nytt system för ersättning till kommunerna, m.m.

Lagförslaget återfinns som bilaga 1 till betänkandet.

Proposition 1989/90:100

Regeringen (arbetsmarknadsdepartementet) har i proposition 1989/90:100, bilaga 12, litt E, föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition om ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet m.m., till Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m. för budgetåret 1990/91 beräkna ett förslagsanslag på 1 957 500 000 kr.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1989/90:Sf53 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergångsbestämmelser för kommunersättningen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om introduktionen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappade flyktingars rehabilitering.

1989/90:Sf54 av Kristina Svensson och Magnus Persson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regionala obalanser beaktas vid utformandet av nytt statsbidrag för flyktingmottagandet.

1989/90:Sf55 av Rune Backlund m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens kostnadsansvar för flyktingpolitiken,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas möjligheter att begära och beställa service och särskilda insatser hos arbetsmarknadsverket (AMS).

1989/90:Sf56 av Eva Johansson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen har anförts om behovet av förlängt stöd till kommunerna för vissa flyktingar,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i den föreslagna utvärderingen ägna särskilt intresse åt frågorna om särskilt utsatta flyktinggruppers möjligheter till kommunplacering och tvåårsregeln för ersättning till kommunerna för anhöriga,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till kommuner med extraordinära kostnader för asylsökande.

1989/90:Sf57 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de individuella introduktionsplanerna skall göras i samråd med flyktingen,
3. att riksdagen beslutar att kommunerna skall få extra ersättning för flyktingar som behöver extra lång tid för sin anpassning till det svenska samhället i enlighet med vad som sägs i motionen,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till bosättningslån i enlighet med vad som sägs i motionen,
5. att riksdagen beslutar att schablonersättning skall utgå för en anhörig till en flykting om den anhörige har ansökt om uppehållstillstånd inom fem år från det att flyktingen har tagits emot i en kommun,

6. att riksdagen avslår regeringens förslag till Lag om ändring i lagen (1988:153) om bistånd till asylsökande m.fl. vad avser 3 a § punkt 2.

1989/90:Sf58 av Sten Östlund och Nils T Svensson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av särskilda insatser för flyktingmottagande i storstadskommuner.

1989/90:Sf59 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyktingars boende hos privatfamiljer i första hand sedan de fått uppehållstillstånd,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående arbetsgivarnas och fackens ansvar när det gäller arbete och anpassning på arbetsplatser,

4. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående flyktingar som en resurs för det svenska samhället,

5. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående omförhandlingar av kommunförbundet när det gäller flyktingmottagningar,

7. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts gällande flexibiliteten när det gäller anhörigas rätt till flyktingbidrag av staten.

1989/90:Sf60 av Maria Leissner m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyktingarnas rätt att bo utanför förläggningar i avvaktan på uppehålls- och arbetstillstånd,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att flyktingar som fått uppehålls- och arbetstillstånd bör uppmuntras att själva söka bostad och arbete,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag som medger att även andra än kommuner kan vara mottagare av flyktingar med uppehålls- och arbetstillstånd,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de ideella organisationernas roll i flyktingmottagandet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att socialförvaltningen inte bör vara utbetalare av ekonomiskt bistånd till flyktingar/invandrare,

6. att riksdagen beslutar att införa lån till hemutrustning för flyktingar,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidraget till kommunerna för handikappade flyktingar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvidgning av lagen om bistånd åt asylsökande,

9. att riksdagen beslutar att under budgetåret 1990/91 införa ett speciellt stimulansbidrag för att stimulera kommuner att bygga provisoriska bostäder åt flyktingar,

10. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 anslå 50 milj.kr. under ett speciellt konto för att stimulera kommuner att bygga provisoriska bostäder,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att länsstyrelserna/utvecklingfonderna bör anordna kurser för invandrare om hur det går till att starta en egen rörelse.

Yrkande 12 i motion 1989/90:Sf60 behandlas i utskottets betänkande 1989/90:SfU25.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1989/90

1989/90:Sf601 av Gösta Lyngå och Ragnhild Pohanka (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att principen med kontaktfamiljer skall tillämpas vid flyktingmottagning oberoende av om bostadsbrist föreligger,

2. att riksdagen hos regeringen begär att invandrarverket ställer tariffer till kommunernas förfogande angående rekommenderade ersättningar för uthyrning av rum till flyktingar och andra relevanta kostnader.

1989/90:Sf605 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidragen till kommunerna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om organisationers medverkan vid integrering av invandrare på arbetsmarknaden,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillvaratagande av organisationers engagemang i flyktingarbetet,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om bosättningslån i stället för bidrag i enlighet med vad i motionen anförts,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomgångsbostäder.

1989/90:Sf609 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utarbetande av program för flyktingmottagande.

1989/90:Sf610 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppluckring av det offentliga monopolet i flyktingmottagandet,

26. att riksdagen beslutar att utrustningsbidraget skall omvandlas till ett lån.

1989/90:Sf615 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör besluta om relevant hyresbidrag till bostad i svenska hem, där man tar emot flyktingar med PUT.

1989/90:Sf631 av Erkki Tammenoksa m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schablonbidrag till landstingen för flyktingmottagandet.

1989/90:SfU21

1989/90:Sf633 av Ulla-Britt Åbark och Lars Svensson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för funktionshandikappade invandrare.

1989/90:Sf644 av Sigge Godin m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 1 969 000 000 kr. på anslaget E 5. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1989/90, överlämnade från bostadsutskottet

1989/90:Bo37 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett stimulansbidrag för anpassning av bostadslägenheter för flyktingar i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om särskilda informationsinsatser om behovet av uthyrningsrum/lägenheter för flyktingar och om stimulansbidraget.

1989/90:Bo222 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder bör vidtas för att inventera och förmedla temporära och andrahandsbostäder åt flyktingar i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf626.

Utskottet

Nuvarande system för mottagande av asylsökande och flyktingar i Sverige, vilket i sina huvuddrag infördes den 1 januari 1985, innebär bl.a. att statens invandrarverk (SIV) har det statliga ansvaret för överförande och mottagning av asylsökande och flyktingar i Sverige. SIV driver förläggningar och har i uppdrag att träffa överenskommelser med kommuner om att ta emot flyktingar mot statlig ersättning. Systemet har reformerats under åren 1988 och 1989. Kommunerna ansvarar för att de som tagits emot får goda livsbetingelser och en bra introduktion i det svenska samhället.

Propositionens förslag är en del i ett samlat reformprogram med syfte att underlätta för flyktingar att så snart som möjligt få en fast förankring i svenskt arbets- och samhällsliv och därmed minska deras beroende av samhällets stöd. Reformprogrammet berör flera departements ansvarsområden och består av följande delar:

– en reformerad svenskundervisning

- målinriktad prioritering inom arbetsmarknadsverket av tidiga insatser till förmån för flyktingar
- åtgärder för att utveckla samverkan mellan de olika organ som är engagerade i flyktingmottagandet
- ett nytt ersättningssystem till kommunerna för flyktingmottagandet.

Förslag om en reformerad svenskundervisning för vuxna invandrare har nyligen lagts fram i proposition 1989/90:102 som behandlas i utbildningsutskottets betänkande 1989/90:Ubu27.

I riktlinjer för arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) i årets budgetproposition poängteras att ökade insatser skall göras för att snabbare få flyktingar och andra invandrare i arbete. Propositionen i denna del behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1989/90:AU11.

I den förevarande propositionen redovisas åtgärder för att utveckla samverkan mellan de olika organ som är engagerade i flyktingmottagandet. Vidare föreslås att ett nytt system för ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet skall införas fr.o.m. den 1 januari 1991 och att vissa ändringar i lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande skall träda i kraft den 1 juli 1990.

Innan utskottet går in på förslaget till nytt ersättningssystem behandlar utskottet vissa övergripande frågor i anslutning till ett aktivt och samordnat flyktingmottagande m.m.

Helhetssyn

I propositionen betonas att en helhetssyn måste prägla arbetet med integration av flyktingar i det svenska samhället. För att åstadkomma en sådan helhetssyn krävs ett nära samarbete mellan företrädare för staten, i första hand SIV och AMS, och ansvariga i kommunerna för flyktingmottagande, socialförvaltning och sfi-undervisning. Även landsingen har en betydelsefull roll i sammanhanget. I samverkansarbetet mellan de olika samhällsorganen bör också enligt propositionen de fackliga organisationerna, arbetsgivarna och frivilligorganisationerna få en mer aktiv roll än hittills. Regeringen avser att föreslå att en gemensam arbetsgrupp tillsätts med uppgift att söka utforma förslag till hur de frivilliga organisationerna skall kunna spela en mer aktiv roll i det svenska flyktingmottagandet.

Frivilligorganisationernas medverkan vid integreringsarbetet berörs i två motioner. I motion Sf605 av Carl Bildt m.fl. framhålls att många invandrare vill driva egen verksamhet av något slag. Fadderverksamhet av ideella föreningar och företagarorganisationer kan därvid vara ett gott stöd. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att sådana frivilliga åtaganden från organisationers och enskildas sida för att integrera invandrarna på arbetsmarknaden bör uppmuntras och stödjas. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att statsmakterna bör använda frivilligorganisationernas kunskaper och engagemang när det gäller t.ex. flyktingmottagning, information, åtgärder för att motverka rasism och främlingsfientlighet, fritidsverksamhet, stödjandet av barn och barnfamiljer eller organiserandet av fadderverksamhet. Maria

Leissner m.fl. begär i motion Sf60 yrkande 4 ett tillkännagivande om att organisationer, kyrkor, företag och enskilda måste ges möjlighet att ta ansvar för en flykting till dess permanent bostad och arbete ordnats.

Utskottet vill i likhet med propositionen understryka angelägenheten av en helhetssyn när det gäller flyktingmottagningen, liksom att de statliga och kommunala organ som berörs härav har ett nära samarbete med varandra. Det övergripande ansvaret för att flyktingens omedelbara behov av bostad, ekonomisk trygghet, utbildning, arbete och social service tillgodoses måste enligt utskottets uppfattning ligga på de statliga och kommunala organen. Det är emellertid också angeläget att man tar till vara även engagemang och kunskaper som finns hos andra. Frivilligorganisationerna, arbetsmarknadens parter, kyrkor och enskilda kan spela en viktig roll i arbetet med flyktingmottagningen inte minst när det gäller åtgärder för att motverka rasism och främlingsfientlighet. Ett brett folkligt engagemang i flyktingmottagandet underlättar förståelsen för flyktingarnas situation och deras integrering i det svenska samhället. Sådana frivilliga insatser inom flyktingmottagandet som motionerna ger exempel på bör också enligt utskottets mening på ett bra sätt kunna komplettera de statliga och kommunala åtgärderna. Utskottet utgår från att den arbetsgrupp som aviserats i propositionen kommer att ta upp även dessa exempel på åtgärder till diskussion och anser med det anförda att de nu behandlade motionerna får anses tillgodosedda.

Individuella introduktionsplaner

Enligt propositionen bör en individuell plan i samråd med flyktingen alltid göras så snart flyktingen tagits emot i en kommun. Planen bör innehålla introduktion om följande förhållanden

- bosättning
- kartläggning av den personliga situationen, familjeförhållanden, utbildning och yrkeserfarenhet
- kartläggning av barnens situation och eventuellt behov av stödinsatser
- svenska för invandrare
- samhälls-, studie- och arbetslivsorientering
- arbetsmarknadsservice
- kompletterande eller grundläggande utbildning i skilda former
- arbete

Syftet med introduktionsplanen är att ge varje flykting de nödvändiga förutsättningarna för att kunna leva och verka normalt och självständigt i det svenska samhället. Det kan enligt propositionen finnas skäl att göra karaktären av "kontrakt" mellan flyktingen och det allmänna ännu tydligare. Inom regeringskansliet har därför diskuterats möjligheten att införa någon form av enhetlig introduktionsersättning för flyktingar. En sådan ersättning skulle kunna utgå under introduktionsperioden och minska behovet av andra bidrag till försörjningen.

Innan denna tanke förverkligas behövs ytterligare utredning, och föredragande statsrådet anmäler sin avsikt att ta initiativet till en sådan utredning.

Frågor med anknytning till introduktionen av flyktingar i det svenska samhället tas upp i ett flertal motioner. I motion Sf609 av Kjell-Arne Welin begärs ett tillkännagivande om att SIV bör ges i uppdrag att utarbeta program för hur kommunernas flyktingmottagande bäst skall gå till. Motionären anser att flyktingarna bör tilldelas en fadder enligt samma mönster som nuvarande system med kontaktfamiljer för att underlätta mottagandet. Lars Werner m.fl. begär i motion Sf57 yrkande i ett tillkännagivande om att de individuella introduktionsplanerna skall göras i samråd med flyktingen. I motion Sf601 av Gösta Lyngå och Ragnhild Pohanka yrkande i begärs ett tillkännagivande om att varje flykting som erhållit asyl skall tilldelas en kontaktfamilj och om så är möjligt bör få bo hos denna familj. Såväl inackordering som kontaktarrangemang skall därvid göras tidsbegränsade och en utvärdering bör göras efter sex månader. I första hand bör de flyktingar, som redan erhållit asyl men fortfarande bor på förläggning, tilldelas en sådan kontaktfamilj.

Propositionens förslag om att det skall upprättas individuella introduktionsplaner och vad dessa bör innehålla utgör enligt utskottets uppfattning en god bas för det fortsatta arbetet med den enskilde flyktingens integrering i samhället och möjliggör att man tar hänsyn till varje individs särskilda behov av åtgärder. Motion Sf609 i denna del blir tillgodosedd med förslaget. Introduktionsplanen bör enligt propositionen *alltid* göras i samråd med flyktingen. Detta överensstämmer enligt utskottets uppfattning med yrkande i i motion Sf57 om att planen *skall* göras i samråd med flyktingen. Utskottet ställer sig också positivt till att någon form av enhetlig introduktionsersättning införs för att framhäva karaktären av kontrakt mellan flyktingen och det allmänna när det gäller att fullfölja introduktionsplanen.

Såvitt gäller förslagen i motionerna Sf609 och Sf601 om att varje flykting skall tilldelas en fadder- eller kontaktfamilj vill utskottet framhålla att några bindande uttalanden härom från riksdagens sida inte är möjliga att göra, eftersom sådana arrangemang måste bygga på frivillighet från såväl flyktingens som den mottagande familjens sida. Utskottet har ovan framhållit värdet av att ta till vara frivilliga erbjudanden inom flyktingmottagningen och detta gäller även erbjudanden om att vara fadder- eller kontaktfamilj eller erbjudanden om bostad hos privatpersoner. Även sådana frågor får förutsättas bli diskuterade inom den aviserade arbetsgruppen. Motion Sf609 i motsvarande del och motion Sf601 yrkande i får därmed anses besvarade.

AMS medverkan m.m.

Mot bakgrund av att i stort sett alla kommuner i Sverige deltar i flyktingarbetet behöver enligt propositionen arbetsmarknadsservice riktad till flyktingar ordnas på fler orter än tidigare. I budgetpropositionens riktlinjer till AMS poängteras att ökade insatser skall göras för att

snabbare få flyktingar och andra invandrare i arbete. Aktiva insatser för att hävda arbetslinjen skall prioriteras. För detta behövs hög handlingsberedskap och ett nära samarbete mellan AMS och SIV, arbetsförmedlingen, fackliga organisationer, arbetsgivare och kommunerna. I propositionen betonas också att tillgängliga resurser skall kunna användas mer flexibelt för att kombinera olika insatser.

Frågor med anknytning till regelsystemet i samband med flyktingars inträde på arbetsmarknaden och deras problem att komma in på denna har nyligen behandlats av arbetsmarknadsutskottet i betänkande AU11. Utskottet har i betänkandet erinrat om att invandrarnas problem på arbetsmarknaden enligt gällande invandrapolitiska riktlinjer skall lösas genom att befintliga arbetsmarknadspolitiska resurser utnyttjas och att statsmakterna mot bakgrund av det rådande arbetsmarknadsläget och den samtidigt kraftiga flyktinginvandringen har satt in särskilda åtgärder för att slussa ut invandrare och flyktingar på arbetsmarknaden. Detta gäller bl.a. tillfälliga medel som arbetsförmedlingen fått dels sedan mitten av 1980-talet för en förstärkt förmedlingsservice åt flyktingar, dels under innevarande budgetår för att hjälpa flyktingar och invandrare, som vistas på mottagningsförläggningar, till arbete. Medlen föreslås få behållas även nästa budgetår. I årets budgetproposition föreslås vidare att 80 milj. kr. avsätts för sysselsättningsskapande åtgärder till insatser för flyktingar och invandrare och att AMS för samma ändamål får disponera 50 milj. kr. av en reservation på anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder. Arbetsmarknadsutskottet erinrar också om att förutom ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder en rad åtgärder har vidtagits för att underlätta flyktingars och invandrades inträde på arbetsmarknaden. Särskilda medel har anslagits för att bl.a. bekosta rekryteringsstöd som kan underlätta varvning av svenskundervisning och arbete eller otraditionella åtgärder, framför allt i verksamheten med rörliga förmedlingsstyrkor i anslutning till mottagningsförläggningar.

Sten Svensson m.fl. anser i motion Sf53 yrkande 2 att regeringens förslag om introduktion bör kompletteras med möjlighet för företagare att informera och rekrytera direkt på SIV:s förläggningar för att göra utslussningen i arbetslivet smidigare. De anser det också angeläget med en ökad flexibilitet och valfrihet vid utslussningen i arbetslivet, som enligt motionärerna inte alltid behöver ske genom arbetsförmedlingens försorg.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt förenämnda betänkande med anledning av en partimotion från moderata samlingspartiet konstaterat att det redan i dag finns möjlighet att direktrekrytera arbetskraft på förläggningarna bland dem som har fått tillstånd. Några hinder mot att flyktingar på förläggningar kan ta erbjudet arbete så snart uppehållstillstånd beviljats finns inte. Motion Sf53 i nu aktuell del behöver därför inte föranleda någon åtgärd.

I motion Sf60 av Maria Leissner m.fl. begärs i yrkande 11 ett tillkännagivande om att länsstyrelserna eller utvecklingsfonderna bör ges i uppdrag att anordna kurser för invandrare om hur det går till att

starta eget företag. Genom sådana utbildningsinsatser skulle misstroheten från banker och myndigheter mot företagare som är invandrare kunna överbryggas.

Utskottet anser att det kan finnas anledning för länsstyrelserna att i samråd med länsarbetsnämnderna uppmärksamma problemen för flyktingar och invandrare som startar egen verksamhet och överväga lämpliga åtgärder. Utskottet förutsätter att så sker utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion Sf60 yrkande 11.

Ragnhild Pohanka m.fl. begär i motion Sf59 yrkande 3 ett tillkännagivande om att arbetsgivarna på ett aktivt sätt måste förmås att delta i utplaceringen av flyktingar i kommunerna. Motionärerna anser att de fackliga organisationerna här också kan uppmuntras att spela en aktiv roll och anpassa invandrarna till deras nya arbetsplatser. Motionärerna begär också i yrkande 4 ett tillkännagivande om att flyktingarna skall ses som en resurs för det svenska samhället.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt förenämnda betänkande framhållit att det är oacceptabelt att tusentals människor som beviljats uppehållstillstånd i Sverige sitter fast på mottagningsförläggningar när landet samtidigt har brist på arbetskraft. Till detta kommer den nedbrytande effekt det har på den enskilde att månad efter månad gå sysslöös. Socialförsäkringsutskottet kan till fullo instämma i detta. Det är utomordentligt viktigt att arbetsmarknadens parter aktivt medverkar till att snarast möjligt bereda flyktingarna arbete såväl för flyktingarnas egen del som för att den stora resurs de utgör inte minst som arbetskraft kan utnyttjas. I propositionen har också erinrats om det särskilda ansvar som arbetsgivarna tillsammans med de anställda och fackföreningarna har för att invandrarna kan komma in i arbetslivet och om åtgärder som berörda parter vidtagit i detta syfte. Yrkandena 3 och 4 i motion Sf57 får med det anförda anses besvarade.

I motion Sf55 av Rune Backlund m.fl. begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att kommunerna måste få ett reellt inflytande på de verksamheter som har direkt betydelse för att få ut flyktingarna på arbetsmarknaden, dvs. förmedling, arbetslivsorientering och arbetsmarknadsutbildning. En precisering av bl.a. AMS roll måste ske och kommunerna måste få möjligheter att begära och beställa service och särskilda insatser hos AMS för att genomföra de individuella introduktionsplanerna.

Som framgår ovan har statsmakterna under senare år ökat anslagen för särskilda åtgärder för att slussa ut flyktingar på arbetsmarknaden. Riktlinjerna till AMS innebär att verket skall kunna svara mot de krav som flyktinginvandringen ställer och anpassa sitt arbetssätt så att den arbetskraftsresurs som finns bland invandrare effektivt skall tas till vara. Enligt propositionen behövs hög handlingsberedskap och ett nära samarbete mellan dels AMS och SIV, dels arbetsförmedlingen, fackliga organisationer och arbetsgivare på orten och de kommunala organ som är engagerade i flyktingmottagandet.

Utskottet förutsätter att den helhetssyn på flyktingmottagandet och den ökade samverkan som propositionen syftar till kommer att få genomslag i det praktiska arbetet med att inlemma flyktingarna i

samhället och arbetslivet. Föredragande statsrådet har hänvisat till att hon och arbetsmarknadsministern noga kommer att följa utvecklingen och beakta behovet av särskilda åtgärder. Om det skulle visa sig att den samverkan mellan främst den lokala arbetsförmedlingen och kommunerna, som är en förutsättning för att snabbt kunna bereda flyktingarna arbete, inte fungerar tillfredsställande utgår utskottet från att även åtgärder av den art som föreslås i motion Sf55 övervägs vid den uppföljning som skall ske. Syftet med motionen i denna del får med det anförda anses tillgodosett.

Ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet

Nuvarande system för ersättning till kommunerna för flyktingmottagande innebär att kommunerna får ersättning för de faktiska kostnaderna för sådan ekonomisk hjälp som enligt socialtjänstlagen lämnats till flyktingar och andra utlänningar som beviljats uppehållstillstånd av humanitära skäl samt till flyktingens make eller maka och hemmavarande ogifta barn under 18 år. Ersättning utgår under det år uppehållstillstånd beviljats samt för ytterligare tre år. Vidare utgår ett schablonbidrag för varje mottagen flykting till kommuner som träffat överenskommelse med SIV om flyktingmottagande. Bidraget är för närvarande 15 200 kr. för den som fyllt 16 år och 31 800 kr. för den som är yngre. Om en asylsökande befinner sig i en kommun i väntan på arbets- och uppehållstillstånd utgår bidrag för asylsökande över 16 år med 7 600 kr. och för den som är yngre med 12 700 kr. När den asylsökande beviljas uppehållstillstånd utgår ytterligare 12 700 kr. resp. 24 150 kr. Vid sidan om dessa ersättningar utgår ett statsbidrag för grund-sfi från skolöverstyrelsen (SÖ). Kommunerna kan också tilldelas särskilda bidrag från SIV för insatser av projektkaraktär som i första hand syftar till att flyktingar snabbare skall kunna få en egen försörjning. Särskilda bidrag får dessutom lämnas av SIV för vissa andra speciella ändamål såsom insatser för flyktingar med särskilda behov eller samarbetsprojekt mellan olika kommuner. SIV ersätter också kommunerna för kostnader för genomgångsbostäder.

Kommuner som träffat överenskommelse med SIV om flyktingmottagande får dessutom ett schablonberäknat bidrag som skall täcka vissa andra kostnader för mottagandet.

I propositionen föreslås att nuvarande ersättning för ekonomiskt bistånd till flyktingar och huvuddelen av övriga bidrag till kommunerna läggs samman i en schabloniserad engångsersättning som lämnas med 115 000 kr. för flyktingar som fyllt 16 år och 70 000 kr. för barn under 16 år. Beloppen som utgår från prisnivån vid ingången av år 1990 avses räknas upp årligen med hänsyn till bl.a. kostnadsutvecklingen. Halvt schablonbelopp lämnas till den kommun som först tar emot flyktingen och gör en plan för hans eller hennes introduktion. Om flyktingen bor kvar i kommunen i minst sex månader får kommunen ytterligare ett halvt schablonbelopp. Ersättningen skall bl.a. täcka genomsnittlig bostadskostnad och genomsnittlig kommunal kostnad för grund- och påbyggnads-sfi.

Ersättningen skall kunna utgå för mottagning av s.k. kvotflyktingar, konventionsflyktingar, krigsvägrare, de factoflyktingar och utlänningar som fått uppehållstillstånd av humanitära skäl. Ersättning skall också kunna utgå för andra utlänningar som placerats ut från invandrarverkets förläggningar till en kommun. Schablonersättning bör vidare i princip kunna lämnas för alla som får uppehållstillstånd på grund av sin anknytning till en person som mottagits som flykting, under förutsättning att den anhörige anlant inom två år från det att den först anlände togs emot i en kommun.

Om en flykting som tagits emot i en kommun flyttar till en annan kommun inom sex månader föreslås i propositionen att den nya kommunen skall erhålla dels den hälft av schablonbeloppet som inte utbetalats till den första kommunen, dels ytterligare ett halvt schablonbelopp. Om flyttningen skett *efter* sex månader skall den nya kommunen kunna få ett halvt schablonbelopp om flyttningen sker inom 1 1/2 år från mottagandet i den första kommunen. I båda fallen utges beloppen under förutsättning att flyktingen bor kvar minst sex månader i den nya kommunen.

Kommuner som träffat överenskommelse med invandrarverket om mottagande skall också få en grundersättning motsvarande schablonersättningen för tre vuxna flyktingar för sin basorganisation.

Vidare föreslås i propositionen att ersättning skall lämnas för faktiska kostnader för vård av ensamma flyktingbarn under 18 år som sker med stöd av socialtjänstlagen eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.

I den under den allmänna motionstiden väckta motionen Sf605 av Carl Bildt m.fl. yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att moderata samlingspartiet under flera år föreslagit en liknande ersättningsmodell som den som nu föreslås i propositionen. Med hänsyn till att motionen är tillgodosedd med propositionens förslag bör den enligt utskottets uppfattning inte föranleda någon särskild åtgärd.

Bengt Westerberg m.fl. begär i motion Sf610 yrkande 23 ett tillkännagivande om en uppluckring av det nuvarande mottagningsmonopolet så att flyktingar som fått uppehållstillstånd kan tillåtas att röra sig till de arbeten och bostäder som de själva ordnat. Liknande tankegångar framförs i motion Sf60 av Maria Leissner m.fl. I yrkande 2 begär motionärerna ett tillkännagivande om att flyktingar som har arbets- och uppehållstillstånd bör uppmuntras att själva söka arbete och bostad. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att det vid sidan om det kommunala mottagningsystemet bör finnas alternativa vägar att komma in i det svenska samhället och att regeringen bör lägga fram förslag om en uppluckring av det nuvarande mottagningsmonopolet.

Utskottet vill erinra om att det inte finns något hinder för flyktingar med uppehålls- och arbetstillstånd att på egen hand eller med hjälp av arbetsgivare ordna bostad och arbete. Sådana initiativ bör givetvis tas till vara och uppmuntras. Problemen är snarast att alltför få erbjudan-

den om arbete och bostad ges flyktingarna utanför den kommunala mottagningsverksamheten. Motionerna Sf610 yrkande 23 och Sf60 yrkandena 2 och 3 får med det anförda anses besvarade.

Frågan om ersättning i anknytningsfallen tas upp i två motioner. I motion Sf57 av Lars Werner m.fl. yrkande 5 begärs att möjligheten att få schablonersättning för en anhörig som sökt uppehållstillstånd skall utsträckas till fem år från det att flyktingen tagits emot i en kommun. I motion Sf59 av Ragnhild Pohanka m.fl yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att tidsfristerna för schablonersättning för anhöriga måste vara flexibla.

Enligt propositionen bör tidsgränsen vara densamma för alla anhöriga. Tvåårsgränsen har föreslagits med utgångspunkt i den tid det normalt tar för en flykting att etablera sig och bli självförsörjande i Sverige, och anhöriga som kommer efter den tidens utgång bör i princip behandlas på samma sätt som invandrare som får uppehållstillstånd på grund av sin anknytning till andra invandrare eller svenskar. Utskottet anser att denna avgränsning är rimlig och avstyrker bifall till motionerna Sf57 yrkande 5 och Sf59 yrkande 7.

Lån till hemutrustning

För närvarande kan en flykting erhålla socialbidrag för hemutrustning om han saknar egna medel för detta. I propositionen föreslås att alla flyktingar som tas emot i kommunerna skall i stället för bidrag erbjudas ett lån till hemutrustning från den tidpunkt då det nya ersättningsystemet genomförs. En närmare utredning om utformning och administration av en sådan låneform pågår inom regeringskansliet. Lån skall kunna utgå till flyktingar som fyllt 18 år och som tillhör den personkrets för vilken kommunerna får ersättning. Lånet bör vara ränte- och amorteringsfritt under i vart fall introduktionstiden. För flyktingar som av olika skäl kan komma i betalningssvårigheter bör det finnas möjligheter till anstånd. För lånet bör också gälla tämligen generösa regler för avskrivning för bl.a. äldre flyktingar, personer med bestående nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller handikapp och personer som utvandrar.

I motion Sf605 av Carl Bildt m.fl. yrkande 8 begärs ett förslag från regeringen om att flyktingarna skall kunna erhålla bosättningslån i stället för att helt hänvisas till bidrag vid bosättningen. Bengt Westerberg m.fl. i motion Sf610 yrkande 26 och Maria Leissner m.fl. i motion Sf60 yrkande 6 begär att utrustningsbidraget skall omvandlas till lån. Lars Werner m.fl. begär i motion Sf57 yrkande 4 att möjligheter till bostadslån skall ges även till svenska ungdomar för att undvika att man uppfattar lånen till flyktingarna som en särbehandling.

I propositionen har framhållits att det finns betydande skillnader mellan kommunerna i bedömningen av hur stort belopp som behövs för hemutrustning. Den som börjar arbeta direkt efter utflyttningen från förläggning till en kommun har som regel små möjligheter att få socialbidrag till hemutrustning, medan den som inte arbetar i regel får fullt bidrag. I vissa kommuner tillämpas dessutom olika riktlinjer för

flyktingar och andra personer som behöver bistånd till hemutrustning, vilket kan bidra till att skapa negativa attityder mot flyktingar. Ett lån till hemutrustning innebär att flyktingen ges ett ökat personligt ansvar och förtroende och får frihet att välja på vilken nivå han eller hon vill utrusta sin bostad. Utskottet delar denna uppfattning och anser att vad som anförts i propositionen tillgodoser syftena med motionerna Sf605 yrkande 8, Sf610 yrkande 26 och Sf60 yrkande 6. Såvitt gäller yrkandet i motion Sf57 yrkande 4 anser utskottet att motionärerna kan återkomma i frågan i annat sammanhang, och utskottet avstyrker bifall till motionen.

Ersättning för kostnader för handikappade flyktingar m.m.

Enligt nuvarande system ersätter staten kommunerna för kostnader för socialbidrag som utges till flyktingar som vid tiden för uppehållstillstånd var över 60 år eller som inte kan försörja sig på grund av sjukdom eller handikapp, som förelåg vid ankomsten till Sverige eller som har samband med situationen som flykting. Först när flyktingen blir svensk medborgare upphör ersättningsrätten.

I propositionen föreslås att denna princip för ersättning bör gälla även i fortsättningen. Vidare föreslås att ersättning även skall kunna lämnas för kommunernas kostnader för social hemhjälp och färdtjänst. För dessa kategorier av flyktingar skall ett halvt schablonbelopp utges vid inflyttningen till kommunen.

Efter prövning i varje enskilt fall bör det enligt propositionen också finnas möjlighet för kommunerna att erhålla ersättning för vissa typer av extraordinära kostnader. Sådana kostnader kan vara att kommunerna vidtar särskilda kostnadskrävande åtgärder för att få fram fler bostäder till flyktingar, kostnader för tolkar vid mottagning av ny flyktinggrupp eller kostnader för åtgärder för ett mycket stort antal flyktingar under kort tid. Bidrag bör också kunna lämnas till kommuner som har betydande merkostnader till följd av att man tagit emot flyktingfamiljer med många minderåriga barn, eller särskilt resurskrävande flyktinggrupper, t.ex med stor andel analfabeter.

I motion Sf633 av Ulla-Britt Åbark och Lars Svensson, vilken väckts under den allmänna motionstiden, framhålls att handikappade invandrare och flyktingar under flera år kan bli kvar på flyktingförläggningar därför att kommunerna är ovilliga att ta emot dem. Motionärerna understryker att oviljan hos kommunerna att ta emot dessa flyktingar beror på att kommunerna får svara för de extra kostnaderna i form av bistånd med färdtjänst, hemtjänst m.m. Motionärerna begär ett tillkännagivande om behovet av åtgärder för flyktingarna i fråga. Sten Svensson m.fl. begär i motion Sf53 yrkande 3 ett tillkännagivande om att det är oerhört viktigt att rehabiliteringen av handikappade flyktingar startar så tidigt som det över huvud taget är möjligt, eftersom det finns handikapp som efter en kortare eller längre tids rehabilitering inte utgör hinder för arbete. För att denna grupp så tidigt som möjligt skall komma ut på arbetsmarknaden bör riksdagen slå fast att först när en

rehabilitering visat sig omöjlig skall kommunerna garanteras kontinuerligt stöd för utgifter i enlighet med socialtjänstlagen. Även Maria Leissner m.fl. framhåller i motion Sf60 yrkande 7 vikten av tidiga rehabiliteringsinsatser. Motionärerna menar att det särskilda bidraget för handikappade bör ges i form av ett påslag till schablonbidraget för att undvika extra administration. Detta skulle ge kommunerna större incitament att öka rehabiliteringsinsatserna. Det är också rimligt att ersättningen omprövas regelbundet. Motionärerna avvisar således propositionens modell för ersättning beträffande handikappade flyktingar.

I motion Sf57 av Lars Werner m.fl. yrkande 3 framhålls att vissa flyktingar erfarenhetsmässigt behöver en längre tid på sig för att anpassa sig till en ny tillvaro i Sverige. Detta kan gälla tortyroffer och andra flyktingar med psykiska eller psykosomatiska störningar samt analfabeter. Om kommunerna inte garanteras tillräcklig ersättning för dessa flyktingar finns det enligt motionärerna en risk för att de kan bli en restgrupp på förläggningarna. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att extra ersättning skall utgå i dessa fall till kommunerna.

Även om utskottet till fullo kan instämma i vikten av att rehabiliteringsinsatser kommer till stånd snarast möjligt, ser utskottet en fara med att tvinga fram rehabiliteringsinsatser genom en fördröjd utbetalning av ersättning för handikappade flyktingar. Kommunmottagandet bygger på frivillighet från kommunernas sida. Redan det förhållandet att kommunerna i dag inte får täckning för alla kostnader för handikappade flyktingar har medfört svårigheter att förmå kommunerna att ta emot dem. Utskottet kan sålunda inte biträda förslaget i motion Sf53 yrkande 3. Med hänsyn till att det kan föreligga avsevärda skillnader i kostnader för olika grupper handikappade, som kan vara svåra att förutse när kommunplaceringen sker, kan utskottet av samma skäl inte heller biträda yrkandet i motion Sf60 yrkande 7 om ett tillägg till schablonbidraget när en kommun tar emot en handikappad flykting. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till propositionens förslag om ersättning för handikappade flyktingar, vilket tillgodoser syftet med motion Sf633.

Vad avser ersättningen för extra kostnader visar motion Sf57 på att det även beträffande andra flyktingar än sådana som bedöms som handikappade kan föreligga problem med att förmå kommunerna att ta emot dem. Bidrag för extraordinära kostnader skall enligt propositionen ges till betydande strukturella merkostnader vid flyktingmottagande eller till betydande merkostnader till följd av att man tagit emot flyktingfamiljer med många minderåriga barn eller särskilt resurskrävande flyktingar, t.ex. sådana med en stor andel analfabeter. Prövningen bör enligt propositionen vara restriktiv. Utskottet är nu inte berett att tillstyrka en sådan utvidgning av ersättningsrätten som åsyftas i motion Sf57 yrkande 3 men anser att regeringen i detta hänseende noga måste följa utvecklingen. Utskottet kommer nedan att närmare beröra detta i samband med förslaget i propositionen om en uppföljning av det nya systemet.

För *asylsökande och andra utlänningar* som vistas i en kommun i väntan på beslut om uppehållstillstånd utgår ersättning för bistånd som lämnats enligt lagen om bistånd åt asylsökande m.fl. Ersättning lämnas vidare för kostnader för asylsökande barn som fått vård enligt socialtjänstlagen eller lagen om vård av unga, kostnader för transporter av asylsökande till utredningsslussar och förläggningar och kostnader för asylsökandes hemresor i vissa fall. SIV ersätter också kommunerna för kostnader för genomgångsbostäder till asylsökande och för vissa extraordinära kostnader.

Kommunerna erhåller dessutom ersättning med ett schablonbelopp för varje asylsökande som tas emot i en kommun under väntetid.

I propositionen föreslås att ersättning för bistånd till asylsökande skall lämnas enligt samma principer som för närvarande. Schablonersättningen bör dock tas bort.

Lagen utvidgas till att gälla även för utlänning som fått uppehållstillstånd men som alltjämt vistas på en statlig förläggning för asylsökande eller tillfälligt i en kommun i avvaktan på placering.

Eva Johansson m.fl. begär i motion Sf56 yrkande 3 att kommuner som tar emot asylsökande i väntan på plats på förläggning skall kunna få ersättning för kostnader för t.ex. tolkar, olika personalinsatser från socialsekreterare och flyktingsamordnare. Motionärerna anser att det bör övervägas hur kommuner, som har en omfattande verksamhet i avseende på asylsökande, kan få ersättning för dessa extraordinära kostnader och de begär ett tillkännagivande härom. Lars Werner m.fl. yrkar i motion Sf57 yrkande 6 avslag på förslaget om att asylbistånd skall ges till flyktingar med uppehålls- och arbetstillstånd när de vistas tillfälligt i kommun i avvaktan på placering. Enligt motionärerna bör i dessa fall utgå bistånd enligt socialtjänstlagen.

När nuvarande schablonersättning till kommunerna för mottagande av asylsökande infördes år 1985 skedde detta mot bakgrund av att de asylsökande normalt skulle tas om hand i en kommun så snart som möjligt i väntan på ett beslut i tillståndsärendet. Enligt propositionen är numera — när huvudprincipen är att de asylsökande skall tas emot på en förläggning och så också sker beträffande flertalet — kommunernas kostnader för personal och särskilda insatser för asylsökande ringa i flertalet kommuner. Merparten av asylsökande som vistas i en kommun får tillstånd på sådana grunder som ger kommunen ersättning i form av schablonersättning när tillstånd har beviljats och därmed ersättning för de introduktionsåtgärder som kan ha vidtagits redan under väntetiden. På grund härav och då möjligheterna för SIV att i särskild ordning ersätta kommuner för extraordinära kostnader kommer att finnas kvar biträder utskottet propositionens förslag i denna del och avstyrker bifall till motion Sf56 yrkande 3. Utskottet utgår därvid från att behovet av ersättning för extraordinära kostnader fortlöpande följs upp.

Förslaget om att asylbiståndslagen skall vara tillämplig även beträffande sådana flyktingar som väntat på uppehålls- och arbetstillstånd i

en kommun, och som tillfälligt finns kvar där när sådana tillstånd ges, är föranlett av att någon schablonersättning inte skall utgå för dem så länge de inte erhållit fast anknytning till en kommun. Utskottet förutsätter att det i dessa fall kommer att röra sig om en mycket kort tid innan kommunmottagande sker eller flyktingen bereds möjlighet att vänta på en kommunplats på någon av invandrarverkets förläggningar. Utskottet kan således biträda propositionen i denna del, men vill erinra om behovet av en fortlöpande uppföljning av utvecklingen. Skulle det visa sig att asylbiståndet i fråga behöver utges under längre tider för flyktingar med uppehålls- och arbetstillstånd, som befinner sig i en kommun, finns det anledning till förnyade överväganden om asylbiståndet är en lämplig ersättningsform. Motion Sf57 yrkande 6 får därmed anses tillgodosedd.

Maria Leissner m.fl. begär i motion Sf60 yrkande 1 ett tillkännagivande om att flyktingar skall ha rätt att bo utanför förläggningar i avvaktan på uppehålls- och arbetstillstånd. De begär också i yrkande 8 ett tillkännagivande om att lagen om bistånd till asylsökande skall utvärderas i syfte att lagen konstrueras så att den tillgodoser de speciella behov av bistånd som sådana asylsökande kan få som vistats i landet under en längre tid.

För asylsökande gäller i princip att de bör vänta på uppehållstillstånd på invandrarverkets förläggningar. Asylbistånd utanför förläggning utges därför endast till asylsökande som har nära anknytning till en kommun eller har andra skäl att vistas i en kommun. Det ligger i sakens natur att få flyktingar har möjlighet att själva finansiera sitt uppehälle medan de väntar på uppehålls- och arbetstillstånd. Av praktiska skäl måste de också finnas tillgängliga för utredning och förhör beträffande rätten att få stanna i landet. En bidragande orsak till att asylbiståndet utformats från dessa utgångspunkter är att tillgängliga bostäder i första hand bör ges till personer med uppehållstillstånd. Utskottet är inte berett ändra på den ordning som gäller och avstyrker med det anförda bifall till motion Sf60 yrkande 1. Utskottet, som utgår från att regeringen och invandrarverket fortlöpande följer utvecklingen av tiderna för handläggningen av asylärenden och vidtar de åtgärder som behövs att korta ner dessa i enlighet med den målsättning som lagts fast, anser inte heller att någon åtgärd med anledning av yrkande 8 i motion Sf60 är pakallad.

Utbetalningsregler och administration av det nya ersättningssystemet

I propositionen föreslås att SIV som ansvarig statlig myndighet skall svara för ersättningssystemet i sin helhet. Kommunerna behöver därmed endast vända sig till en myndighet för utbetalning av ersättningar. Utbetalningarna av de olika delarna av schablonbeloppen bör ske kvartalsvis i efterskott. Avsikten är att regeringen efter samråd med kommunförbundet skall utfärda närmare föreskrifter om utbetalnings-

regler i en statsbidragsförordning. Vad gäller vissa delar av ersättnings-systemet bör det dock kunna delegeras till SIV att utfärda närmare föreskrifter om ansökningsförfarande och utbetalningsregler.

Utskottet behandlar i detta sammanhang motion Sf60 yrkande 5 av Maria Leissner m.fl., vari motionärerna begär ett tillkännagivande om att socialförvaltningen inte bör vara utbetalare av ekonomiskt bistånd till flyktingar och invandrare. Motionärerna motiverar detta med att biståndet lätt kan uppfattas som ett socialbidrag och på så sätt försämra mottagarens självuppfattning och omgivningens attityder till invandrarna.

Utskottet har förståelse för motionärernas synpunkter och ser gärna att kommunerna prövar andra utbetalningsformer när det gäller bistånd till flyktingar och asylsökande. Med hänsyn till att det är en kommunal angelägenhet hur administrationen av ersättningarna ordnas påkallar motion Sf60 yrkande 5 inte något tillkännagivande till regeringen.

Ikraftträdande och övergångsregler

Det nya ersättningssystemet föreslås i propositionen träda i kraft den 1 januari 1991. För att snabbt kunna avveckla administrationen av det gamla ersättningssystemet, som utan särskilda övergångsbestämmelser vid ikraftträdandet skulle omfatta flyktingar som mottagits i en kommun under åren 1988—1990, förordas i propositionen att ersättningsrätten enligt nuvarande system på lämpligt sätt schabloniseras bl.a. på basis av kommunernas kostnader under år 1990. Hänsyn bör härvid kunna tas till särskilda förhållanden i enskilda kommuner. Utbetalningarna av den framräknade ersättningen kan sedan fördelas på de två därpå följande budgetåren. Den närmare utformningen av övergångsreglerna bör fastställas av regeringen efter samråd med kommunförbundet, som ställt sig bakom den föreslagna principiella modellen för avveckling av nuvarande system.

I motion Sf53 av Sten Svensson yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att övergångsbestämmelserna för kommunersättningen bör utformas så att alltför stora skevheter mellan sådana kommuner som i dag är generösa i sina avtal och andra kommuner begränsas.

Mot bakgrund av vad som anförts i propositionen om hänsynstagande till särskilda förhållanden i vissa kommuner och samråd med kommunförbundet förutsätter utskottet att frågor av det slag som motionärerna fört fram kommer att tas upp i det fortsatta arbetet med att utforma övergångsbestämmelser. Någon åtgärd med anledning av motion Sf53 yrkande 1 är enligt utskottets uppfattning inte påkallad.

Uppföljning av ersättningssystemet

I propositionen framhålls att det nya ersättningssystemet innebär en stor frihet för kommunerna att använda ersättningarna för olika ändamål. Verksamheten kommer att styras av att man anger så preciserade mål för den som möjligt. Särskilda resurser föreslås avsättas för uppföljning och utvärdering av det nya systemet. Uppföljningen skall avse såväl målpuppfyllelse som effekter på kostnadsfördelningen mellan stat

och kommuner. På den statliga sidan skall SIV ha huvudansvaret för uppföljningen. Kommunförbundet har också redovisat ett intresse av att aktivt medverka i uppföljningsarbetet och föredragande statsrådet utgår från att uppföljning sker i varje kommun. Vidare bör AMS följa upp resultaten av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och SÖ av svenskundervisningen. De berörda organen bör delta i spridningen till kommuner, arbetsförmedlingar m.fl. av de olika kommunernas erfarenheter från flyktingmottagande och samverkan mellan kommuner och andra organ.

Ett flertal motioner tar upp frågor som bör ägnas särskild uppmärksamhet vid uppföljningen av det nya ersättningssystemet. Kristina Svensson och Magnus Persson erinrar i motion Sf54 om att förutsättningarna för att snabbt få ut flyktingar i arbete och egen försörjning varierar i landet. Om man baserar en generalschablon på genomsnittliga kostnader i hela riket kan det vara ogynnsamt för glesbygdskommuner och kommuner drabbade av arbetslöshet, och enligt motionärerna är risken uppenbar att ökade kommunala kostnader verkar hämmande på dessa kommuners benägenhet till fortsatt flyktingmottagande. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att regionala obalanser bör beaktas vid utformandet av ett nytt statsbidrag för flyktingmottagandet. Eva Johansson m.fl. betonar i motion Sf56 yrkande 1 att det är angeläget att ersättningarna till kommunerna utformas så att kommunerna stimuleras till att ta emot flyktingar, som visserligen kan förväntas stå till arbetsmarknadens förfogande, men där inträdet på arbetsmarknaden kan förutses ta avsevärt mer tid än "normalfallet". Kommunerna bör i sådana fall kunna få förlängt statligt stöd för att undvika att denna grupp av flyktingar får svårt att hitta kommunplaceringar. Reformen måste därför fortlöpande utvärderas i detta hänseende. Vidare begärs i yrkande 2 att man vid utvärderingen ägnar särskilt intresse åt frågorna om särskilt utsatta flyktinggruppers möjligheter till kommunplacering och tvåårsregeln för ersättning till kommunerna för anhöriga. I motion Sf58 av Sten Östlund och Nils T Svensson begärs ett tillkännagivande om behovet av särskilda insatser för flyktingmottagandet i storstadskommuner. Motionärerna tar särskilt upp förhållandena i Malmö och Göteborg, där beräkningar visat att de föreslagna schablonbeloppen är otillräckliga. Motionärerna anser att förslaget i propositionen verkar ofördelande av ersättningarna till storstädernas nackdel. Det aviserade utvärderingsarbetet bör därför bedrivas skyndsamt med särskilt beaktande av konsekvenserna av det nya ersättningssystemet för storstädernas del. Motionärerna anser också att det är angeläget att utredningen om en särskild introduktionsersättning snart kan börja arbeta och att man prövar ett system med en enhetlig introduktionsersättning. Ragnhild Pohanka m.fl. begär i motion Sf59 yrkande 5 ett tillkännagivande om att det är nödvändigt att noga följa upp vilka effekter det nya systemet får, framför allt på orter med en svag arbetsmarknad. Motionärerna vill att Kommunförbundet skall få rätt att kräva omförhandlingar om det skulle visa sig att vissa eller en stor del av kommunerna drabbas av stora oförutsedda merkostnader.

Rune Backlund begär i motion Sf55 yrkande 1 ett tillkännagivande om att det krävs att kommunerna känner att staten tar hela det ekonomiska ansvaret för flyktingsmottagandet för att mottagandet skall kunna fungera på ett tillfredsställande sätt, och kommunerna skall vara beredda att teckna avtal med SIV. Den nya schablonersättningen får därför, framhåller motionärerna, inte bli ett sätt från statens sida att i framtiden vältra över kostnader på landets kommuner.

Utskottet vill till en början erinra om att det schabloniserade ersättningsystemet, som utarbetats i samråd med Kommunförbundet, inte skall innebära att kommunerna totalt sett får lägre ersättning för flyktingsmottagandet eller att det statliga ekonomiska ansvaret för flyktingsmottagandet minskar. I princip skall högre kostnader än normalt för en del flyktingar balanseras av att kostnaderna för andra blir lägre. Med hänsyn till att problemen med att bereda flyktingarna arbete kan växla mellan olika kommuner och landsdelar har emellertid utskottet förståelse för motionärernas synpunkter. Utskottet anser därför att det är utomordentligt viktigt att man genom en uppföljning redan från det nya systemets start snabbt kan få signaler om hur systemet påverkar olika kommuners ekonomi och deras möjligheter att ta emot även sådana flyktingar som kan förutses få svårigheter att komma ut på arbetsmarknaden. Skulle dessa signaler tyda på att det nya systemet leder till icke önskvärda effekter beträffande flyktingsmottagningen, förutsätter utskottet att regeringen snarast överväger vilka åtgärder som behövs för att komma till rätta med problemen. Med det anförda får motionerna anses tillgodosedda.

Bostäder till flyktingar

Bostadsutskottet har på eget initiativ avgivit yttrande BoU4y till socialförsäkringsutskottet. I yttrandet har behandlats motionerna Bo37, Bo222 och de med anledning av den förevarande propositionen 105 väckta motionerna Sf59 yrkande 1 och Sf60 yrkandena 9 och 10, som alla berör bostadssituationen för flyktingar. Bostadsutskottet har inhämtat yttrande över motion Bo37 från boverket, SIV, Svenska kommunförbundet och Rädda barnen. Remissyttrandena återfinns som bilaga till bostadsutskottets yttrande, vilket fogats till detta betänkande som bil. 2.

I motion Bo37 av Lars Werner m.fl. framhålls att bostadsbristen är ett avgörande hinder för att flyktingar som erhållit uppehållstillstånd skall kunna lämna flyktingsförläggningarna och flytta ut i kommunerna. Motionärerna förordar i yrkande 1 att särskilda åtgärder vidtas för att stimulera dem som har stor bostadsytta att hyra ut ett rum eller en del av sin lägenhet till flyktingar. De smärre kostnaderna för ombyggnadsarbeten m.m. som kan erfordras för att en lämplig uthyrningslägenhet skall kunna åstadkommas föreslås täckta genom särskilda statsbidrag administrerade av länsbostadsnämnderna. Särskilda informationsinsatser bör också enligt yrkande 2 genomföras till allmänheten om behovet av uthyrningsrum m.m. och om det särskilda bidraget för ombyggnader. Även Hans Göran Franck m.fl. anser i motion Bo222

att åtgärder bör vidtas för att inventera möjligheterna att i ökad utsträckning upplåta temporära bostäder och andrahandslägenheter och motionärerna vill att särskilda stimulansåtgärder sätts in för att iordningställa temporära bostäder.

I motion Sf59 av Ragnhild Pohanka m.fl. yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att genomgångsbostäder eller inackordering i familjer kan vara en tillfällig lösning för att inte bostadsbristen skall hindra kommunutplaceringen. Boendet måste dock följas upp för att inte bli permanent. Maria Leissner m.fl. anser i motion Sf60 att det på kort sikt blir nödvändigt att genom tillfälliga bostadslösningar bereda flyktingar plats i kommunerna, och provisoriska bostadslösningar måste därför skapas. I yrkande 9 begär motionärerna att riksdagen beslutar att under nästa budgetår införa ett speciellt bidrag för att stimulera kommuner att bygga provisoriska bostäder åt flyktingar och i yrkande 10 att för detta ändamål skall anslås 50 milj. kr. på ett speciellt konto.

Under den allmänna motionstiden har ytterligare några motionsyrkanden med anknytning till bostadsfrågor hänvisats till socialförsäkringsutskottet. Carl Bildt m.fl. begär i motion Sf605 yrkande 10 ett tillkännagivande om att ett system med genomgångsbostäder för flyktingar till dess de erhåller bostad på ordinarie väg är att föredra framför att man ger flyktingarna förtur i bostadskön. I motion Sf615 av Inger Schörling m.fl. yrkande 17 anför motionärerna att man bör uppmuntra uthyrning av rum till flyktingar, och de begär att riksdagen beslutar att införa ett relevant hyresbidrag för detta ändamål. I motion Sf601 av Gösta Lyngå och Ragnhild Pohanka begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att SIV skall ställa tariffer till kommunernas förfogande angående rekommenderade ersättningar för uthyrning av rum till flyktingar och för andra relevanta kostnader.

Bostadsutskottet har i sitt yttrande anført att enligt boverkets senaste redovisning av bostadsmarknadssituationen föreligger det i omkring 85 % av kommunerna en brist på bostäder. Samtidigt ger de preliminära resultaten från en av länsbostadsnämnderna genomförd enkät avseende bostadsförsörjningen vid handen, att en stor del av kommunerna på sikt anser sig kunna lösa flyktingarnas bostadsfråga. Bostadsutskottet anser att utgångspunkten för flyktingarnas bostadsförsörjning bör vara att den skall tillgodoses inom det permanenta bostadsbeståndet på samma grunder som för övriga bostadssökande. För att detta mål skall kunna uppnås fordras bl.a. att kommunerna i sin långsiktiga bostadsförsörjning beaktar det tillkommande bostadsbehov som kommunernas flyktingmottagning ger upphov till. Enligt utskottet kan med hänsyn till den nuvarande bostadssituationen tillfälliga lösningar behöva tillgripas för att lösa den akuta situationen. En förutsättning härför är dock att dessa lösningar verkligen är tillfälliga och att de inte motverkar eller fördröjer en långsiktig godtagbar bostadsförsörjning. Utskottet anför att med den i propositionen förordade ordningen med schablonbidrag och den frihet dessa ger kommunerna att hantera det nya stödet, bör förutsättningarna förbättras för att lokalt stödja nya mera okonventionella och i många fall billigare lösningar avseende flyktingars boende av bl.a. den typ som förordas i flera av de nu behandlade

motionerna. Bostadsutskottet har heller ingen invändning mot att stödet för genomgångsbostäder, till den del det motsvarar vad som är en normal kostnad, har inräknats i den nya schablonersättningen. Till den del stödet till genomgångsbostäder avser extraordinära kostnader kommer de även i det nya systemet att kunna bli ersatta efter prövning i varje enskilt fall. Bostadsutskottet anser detta motiverat och understrekar vikten av en generös prövning av ersättningens storlek m.m. i det enskilda fallet, så att tillkomsten av nya bostadslösningar främjas. Ett sätt att göra detta är enligt bostadsutskottet att förbättra informationen om hithörande frågor, och utskottet erinrar om att vissa insatser redan vidtagits i detta hänseende. Bostadsutskottet pekar även på den resurs som frivilligorganisationerna utgör. Mot den redovisade bakgrunden är bostadsutskottet inte berett att förordna införandet av särskilda stimulanser m.m. för flyktningbostäder av den typ som föreslagits i motionerna Bo37, Bo222, Sf59 yrkande 1 samt Sf60 yrkandena 9 och 10, och bostadsutskottet ställer sig, utifrån de förhållanden utskottet har att bedöma, bakom regeringsförslaget om schablonersättningens utformning m.m.

Socialförsäkringsutskottet instämmer i bostadsutskottets bedömning och avstyrker bifall till nyssnämnda motionsyrkanden i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad bostadsutskottet anfört. Detsamma gäller motionerna Sf605 yrkande 10, Sf615 yrkande 17 och Sf601 yrkande 2 vars syften också till stora delar kan anses tillgodosedda med vad bostadsutskottet anfört.

Anslagsfrågor

Från anslaget E 5 Ersättningar till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m. finansieras nuvarande ersättningar till kommunerna för flyktingmottagande enligt förordningen (1984:683) om statlig ersättning för mottagande av flyktingar och vissa andra utlänningar. Vidare bekostas från anslaget ersättning av sjukvårdskostnader och särskilda bidrag till landstingskommuner enligt förordningen.

Propositionens förslag till nytt ersättningssystem för kommunerna fr.o.m. den 1 januari 1991 innebär att även det nya ersättningssystemet kommer att belasta anslaget under budgetåret 1990/91. Med hänsyn till att utbetalningarna till kommunerna sker i efterskott kommer endast en mindre del av ersättningarna enligt det nya systemet att belasta anslaget under nästa budgetår.

I proposition 105 föreslås att riksdagen till Ersättningar till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m. för budgetåret 1990/91 skall anvisa ett förslagsanslag på 2 426 000 000 kr.

I den föreslagna medelsanvisningen ingår ersättning för sjukvårdskostnader med 45 milj. kr. Dessutom föreslås att invandrарverket skall få disponera 3 milj. kr. för särskilda bidrag till landstingskommunerna.

I motion Sf631 av Erkki Tammenoksa begärs ett tillkännagivande om att även landstingen behöver få någon form av ett statligt schablonbidrag för att täcka kostnaderna för program till sina ansvarsområden i flyktingmottagandet.

Utskottet hyser en viss förståelse för att även sjukvårdshuvudmännen kan få vidkännas vissa baskostnader för att organisera arbetet med hälso- och sjukvården till flyktingar. Eftersom kostnaden för det nya ersättningssystemet är avsett att rymmas inom ramen för nuvarande resurser och i praktiken endast skall innebära en omfördelning av nuvarande ersättningar är utskottet inte berett förorda att ytterligare ersättningar från anslaget i form av schablonbidrag till sjukvårdshuvudmännen skall utgå. Däremot kan det finnas anledning att såväl vid förhandlingarna mellan staten och sjukvårdshuvudmännen om ersättningar från sjukförsäkringen som vid uppföljningen av systemet överväga om någon annan ersättningsform för hälso- och sjukvård till flyktingar är lämpligare än den nuvarande. Motion Sf631 får härmed anses besvarad.

I motion Sf644 av Sigge Godin m.fl. begärs att anslaget skall höjas med 11,5 milj. kr. till följd av att motionärerna föreslagit att ett ökat antal kvotflyktingar skall tas emot.

Utskottet har i betänkande SfU17 föreslagit att riksdagen avslår folkpartiets förslag till en ökning av flyktingkvoten. Utskottet avstyrker till följd härav även det nu förevarande motionsyrkandet.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *frivilligorganisationer m.fl.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf605 yrkandena 6 och 7 och 1989/90:Sf60 yrkande 4,

2. beträffande *individuella introduktionsplaner*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf609 i denna del och 1989/90:Sf57 yrkande 1,

res. 1 (vpk)

3. beträffande *kontaktfamiljer*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf609 i denna del och 1989/90:Sf601 yrkande 1,

res. 2 (mp)

4. beträffande *rekrytering av arbetskraft på förläggningar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf53 yrkande 2,

5. beträffande *kurser om att starta företag*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf60 yrkande 11,

res. 3 (fp, c)

6. beträffande *medverkan av arbetsmarknadens parter*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf59 yrkandena 3 och 4,

7. beträffande *kommunernas inflytande på arbetsmarknadsåtgärder*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf55 yrkande 2,

res. 4 (c)

8. beträffande *alternativ till kommunmottagande*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf610 yrkande 23 och 1989/90:Sf60 yrkandena 2 och 3,

res. 5 (fp)

9. beträffande *nytt ersättningsystem*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf605 yrkande 5,

10. beträffande *ersättning vid anknytningsinvandring*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf57 yrkande 5 och 1989/90:Sf59 yrkande 7,

res. 6 (vpk)

res. 7 (mp)

11. beträffande *lån till hemustrustning*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf605 yrkande 8, 1989/90:Sf610 yrkande 26, 1989/90:Sf60 yrkande 6 och 1989/90:Sf57 yrkande 4,

12. beträffande *handikappade flyktingar*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf633, 1989/90:Sf53 yrkande 3 och 1989/90:Sf60 yrkande 7,

res. 8 (m)

res. 9 (fp)

13. beträffande *ersättning för extra kostnader för flyktingar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf57 yrkande 3,

res. 10 (vpk)

14. beträffande *ersättning för extra kostnader för asylsökande*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf56 yrkande 3,

15. beträffande *lagförslaget*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:105 och med avslag på motion 1989/90:Sf57 yrkande 6 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl.,

res. 11 (vpk)

16. beträffande *asylsökandes boende utanför förläggning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf60 yrkande 1,

res. 12 (fp)

17. beträffande *asylbistånd vid långa väntetider*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf60 yrkande 8,

res. 12 (fp)

18. beträffande *utbetalning av ekonomiskt bistånd*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf60 yrkande 5,

res. 13 (fp)

19. beträffande *övergångsregler*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf53 yrkande 1,

res. 14 (m)

20. beträffande *uppföljning av ersättningsystemet*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf54, 1989/90:Sf55 yrkande 1, 1989/90:Sf56 yrkandena 1 och 2, 1989/90:Sf58 och 1989/90:Sf59 yrkande 5,

res. 15 (mp)

21. beträffande *bostäder till flyktingar*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo37, 1989/90:Bo222, 1989/90:Sf59 yrkande 1, 1989/90:Sf60 yrkandena 9 och 10, 1989/90:Sf601 yrkande 2, 1989/90:Sf605 yrkande 10 och 1989/90:Sf615 yrkande 17,

res. 16 (fp, vpk, mp)

res. 17 (m)

22. beträffande *riktlinjer för nytt ersättningsystem*
att riksdagen godkänner de riktlinjer som förordats i proposition 1989/90:105 för ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet,

23. beträffande *schablonbidrag till landstingen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf631,
res. 18 (vpk)

24. beträffande *medelsanvisning*
att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:100 och med bifall till proposition 1989/90:105 samt med avslag på motion 1989/90:Sf644 yrkande 3 till *Ersättningar till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 2 426 000 000 kr.
res. 19 (fp)

25. att riksdagen lägger proposition 1989/90:105 i övrigt till handlingarna.

Stockholm den 3 maj 1990

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Ulla Johansson (s), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Maud Björnemalm (s), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Christina Pettersson (s) och Arne Mellqvist (s).

Reservationer

1. Individuella introduktionsplaner (mom. 2)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Propositionens förslag" och slutar med "fullfölja introduktionsplanen." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning skall de individuella introduktionsplanerna göras i samråd med flyktingen, vilket med bifall till motion Sf57 yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *individuella introduktionsplaner*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf57 yrkande 1 och med avslag på motion 1989/90:Sf609 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Kontaktfamiljer (mom. 3)

1989/90:SfU21

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Såvitt gäller" och slutar med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som framförts i motion Sf601 om att varje flykting som erhållit asyl bör få sig tilldelad en kontaktfamilj och, där så är möjligt, bo hos denna på inackorderingsbas. I första hand bör flyktingar som redan erhållit asyl, men som fortfarande bor i uppsamlingsläger, komma i fråga. Både inackordering och kontaktarrangemang skall göras tidsbegränsade och en utvärdering bör ske efter sex månader, då beslut om förlängning kan fattas.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *kontaktfamiljer*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf601 yrkande 1 och med anledning av motion 1989/90:Sf609 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Kurser om att starta företag (mom. 5)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Rune Backlund (c) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet anser" och på s. 10 slutar med "yrkande 11." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det viktigt att de flyktingar och invandrare som vill starta egen verksamhet får en ordentlig utbildning i vilka regler som gäller för sådan verksamhet. Härigenom skulle misstroheten från bankers och myndigheternas sida mot invandrare som är egenföretagare kunna överbryggas. Länsstyrelserna eller utvecklingsfonderna bör få i uppdrag att anordna sådana kurser. Utskottet biträder sålunda yrkande 11 i motion Sf60.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *kurser om att starta företag*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf60 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Kommunernas inflytande på arbetsmarknadsåtgärder (mom. 7)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Som framgår" och på s. 11 slutar med "anses tillgodosett." bort ha följande lydelse:

Ett huvudsyfte med det nya ersättningssystemet är att kommunerna skall arbeta mer aktivt med att få flyktingarna i arbete. Detta förutsätter att de får större möjligheter att påverka andra berörda myndigheters resursfördelning och arbetsplanering. Även om flyktingar och

invandrare skall vara högt prioriterade grupper inom arbetsmarknadspolitiken fungerar uppenbarligen inte den traditionella arbetsförmedlingsverksamheten på ett tillfredsställande sätt för dem. Kommunerna måste därför, såsom begärts i motion Sf55 yrkande 2, ges ett reellt inflytande på de verksamheter som har direkt betydelse för att flyktingarna skall komma snabbare ut på arbetsmarknaden, dvs. förmedling, arbetslivsorientering och arbetsmarknadsutbildning. De måste också få möjligheter att begära och beställa service och särskilda insatser hos AMS för att genomföra de individuella introduktionsplanerna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *kommunernas inflytande på arbetsmarknadsåtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf55 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Alternativ till kommunmottagande (mom. 8)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Även om det kommunala flyktingmottagandet kommer att spela en viktig roll också i fortsättningen, bör det vid sidan om detta system finnas alternativa vägar att komma in i det svenska samhället. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag om en uppluckring av det nuvarande mottagningsmonopolet.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *alternativ till kommunmottagande*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf610 yrkande 23 och 1989/90:Sf60 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Ersättning vid anknytningsinvandring (mom. 10)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt propositionen" och slutar med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf57 yrkande 5 att schablonbidrag skall utgå för anhörig till en flykting om den anhörige ansökt om uppehållstillstånd inom fem år från det att flyktingen tagits emot i en kommun. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *ersättning vid anknytningsinvandring*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf57 yrkande 5 och med anledning av motion 1989/90:Sf59 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Ersättning vid anknytningsinvandring (mom. 10)

1989/90:SfU21

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt propositionen" och slutar med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf59 kan det många gånger vara svårt att fly från sitt hemland för att nå sina anförvanter i Sverige. Kommunerna bör därför få rätt till ersättning även för sådana bidrag till flyktingars anhöriga, som ges till anhöriga som anländer efter en längre tid.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *ersättning vid anknytningsinvandring*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf59 yrkande 7 och med anledning av motion 1989/90:Sf57 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Handikappade flyktingar (mom. 12)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Även om" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf53 att det är omöjligt att göra en bedömning av en enskild handikappad flyktings möjlighet att arbeta på det tidiga stadium som förslaget i propositionen utgår från. Det är också oerhört viktigt att rehabiliteringen av handikappade flyktingar startar så tidigt som möjligt. Handikappade flyktingar skall ha rätt till en effektiv och tidig rehabilitering och utgångspunkten måste vara att de så fort som möjligt skall ha möjlighet att komma ut i arbetslivet på samma villkor som svenska handikappade. Först när detta är omöjligt skall kommunerna garanteras kontinuerligt stöd för utgifter i enlighet med socialtjänstlagen.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *handikappade flyktingar*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf53 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1989/90:Sf633 och 1989/90:Sf60 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Handikappade flyktingar (mom. 12)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Även om" och slutar med "motion Sf633." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf60 att det är omöjligt att i förväg veta vilka flyktingar som för all framtid kommer att stå utanför arbetsmarknaden. Olika typer av rehabiliteringsinsatser kan medföra att situationen förändras. Det särskilda statsbidraget för handikappade flyktingar som föreslås i propositionen syftar till att uppmuntra kommunerna att ta emot dem som behöver extra insatser. Enligt utskottets

mening bör ett sådant särskilt bidrag ges i form av ett extra påslag på schablonbidraget för att undvika den extra administration som det innebär att särredovisa de olika insatserna. Detta skulle öka kommunernas incitament till att öka rehabiliteringsinsatserna, och eventuellt kan detta medföra att vederbörande blir självförsörjande i framtiden. Det vore också rimligt att denna ersättning omprövades regelbundet.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *handikappade flyktingar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf60 yrkande 7 och med avslag på motionerna 1989/90:Sf633 och 1989/90:Sf53 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Ersättning för extra kostnader för flyktingar (mom. 13)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Vad avser" och slutar med "nya systemet." bort ha följande lydelse:

Även om det är positivt att schablonbidraget stimulerar kommunerna till aktivare insatser för att föra ut flyktingar i arbetslivet eller till vidareutbildning finns det en risk att kommunerna drar sig för att ta emot flyktingar som behöver längre tid på sig att anpassa sig till en ny tillvaro i Sverige. Kommunerna måste därför få en speciell ersättning för tortyroffer och andra med psykiska eller psykosomatiska störningar som behöver psykiatrisk behandling samt analfabeter.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *ersättning för extra kostnader för flyktingar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf57 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Lagförslaget (mom. 15)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Förslaget om" och på s. 17 slutar med "anses tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Sf57 att alla flyktingar som vistas i en kommun, tillfälligt eller permanent och har beviljats asyl, skall vara berättigade till bistånd enligt socialtjänstlagen med hänsyn till att de har samma ekonomiska behov. Utskottet avstyrker således bifall till förslaget om ändring i lagen om bistånd till asylsökande, såvitt avser 3 a § första stycket punkt 2.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *lagförslaget*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf57 yrkande 6 och med anledning av proposition 1989/90:105 antar det i proposi-

tionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. utom såvitt avser punkt 2 i första stycket förslaget till ny 3 a §.

1989/90:SfU21

12. Asylsökandes boende utanför förläggning och asylbistånd vid långa väntetider (mom. 16 och 17)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "För asylsökande" och slutar med "är påkallad." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det inte nödvändigt att alla flyktingar tvingas bo på förläggning under såväl utredningsfasen som väntetiden för kommunplacering. Några flyktingar skulle kanske inledningsvis vilja bo hos släktingar eller vänner som redan finns i landet. Detta måste uppmuntras.

Lagen om bistånd åt asylsökande bör också utvärderas och konstrueras så att den tillgodoser de speciella behov av bistånd som sådana flyktingar kan få som vistats länge i landet.

dels att momenten 16 och 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *asylsökandes boende utanför förläggning* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf60 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. beträffande *asylbistånd vid långa väntetider* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf60 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Utbetalning av ekonomiskt bistånd (mom. 18)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "till regeringen." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att om socialförvaltningen betalar ut det ekonomiska biståndet till de flyktingar som finns i kommunen biståndet lätt kan uppfattas som ett socialbidrag och på så sätt försämrade vederbörandes självuppfattning och omgivningens attityder till invandrarna. Biståndet bör därför om möjligt inte betalas ut av socialförvaltningen.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *utbetalning av ekonomiskt bistånd* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf60 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Övergångsregler (mom. 19)

1989/90:SfU21

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "inte påkallad." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf53 kommer vid övergången från det nuvarande till det nya systemet kommuner som i dag är "generösa" i sina avtal med SIV att förlora oproportionellt mycket under de första fyra åren. Utskottet anser därför att det är viktigt att övergångsregler införs som begränsar alltför stora skevheter.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *övergångsregler*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf53 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Uppföljning av ersättningssystemet (mom. 20)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "anses tillgodosedda." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är viktigt att man noga följer upp vilka effekter det nya systemet får, framför allt på orter med en svag arbetsmarknad. Kommunförbundet bör också få rätt att kräva omförhandlingar om det skulle visa sig att vissa eller en stor del av kommunerna drabbas av oförutsedda merkostnader.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med bifall till motion Sf59 yrkande 5.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *uppföljning av ersättningssystemet*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf59 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1989/90:Sf54, 1989/90:Sf55 yrkande 1, 1989/90:Sf56 yrkandena 1 och 2 och 1989/90:Sf58 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Bostäder till flyktingar (mom. 21)

Sigge Godin (fp), Barbro Sandberg (fp), Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Bostadsutskottet har" och på s. 22 slutar med "bostadsutskottet anfört." bort ha följande lydelse:

På landets flyktingförläggningar finns det i dag ett mycket stort antal flyktingar med klara uppehållstillstånd som av olika skäl inte kunnat erhålla kommunplats. Vid årsskiftet uppgick antalet flyktingar i denna belägenhet till inte mindre än 7 000. Ett avgörande hinder för deras utflyttning är den rådande bostadsbristen. Det är mot bakgrund härav nödvändigt att snabba och effektiva åtgärder vidtas för att möjliggöra

en sådan utflyttning. Härigenom skulle inte bara bostadssituationen för de utflyttande flyktingarna lösas utan också välbehövliga förläggningsplatser för nyanlända flyktingar frigöras. Dessa omedelbara åtgärder måste i sin tur kompletteras med mera långsiktiga åtgärder som möjliggör att flyktingarnas bostadsfråga kan lösas inom det permanenta bostadsbeståndet på samma villkor och under samma förutsättningar som för andra medborgare.

För att på kort sikt råda bot på den rådande bristen på bostäder för flyktingar måste tillfälliga bostadslösningar av olika slag tas fram. Även om det inom ramen för den förordade schablonersättningen till kommunerna för flyktingmottagningen kan komma att skapas ett visst utrymme för nya lösningar av bostadsfrågan är detta inte tillräckligt. Bostadssituationen i många kommuner är sådan att ytterligare stimulanser måste sättas in. Dessa stimulansåtgärder bör rikta sig såväl till kommunerna som till allmänheten.

Inte minst allmänheten utgör en i hög grad outnyttjad resurs när det gäller att snabbt få fram tillfälliga bostäder för flyktingar. Det är enligt utskottets mening mot bakgrund härav angeläget att berörda myndigheter m.fl. vänder sig direkt till allmänheten för att ta till vara den potential och den dokumenterat goda vilja som där finns att hjälpa till med att lösa de akuta problemen. Det gensvar som Röda korset fått på en begäran om hjälp från allmänheten med tillfälliga bostäder visar också på detta. För att ytterligare förbättra möjligheterna att snabbt få fram bostäder åt de flyktingar som har fått uppehållstillstånd måste de som t.ex. har stor bostadsyta stimuleras att hyra ut rum eller en del av sin lägenhet till flyktingar.

Även kommunerna måste i en helt annan utsträckning än hittills genom särskilda bidrag stimuleras till att iordningställa provisoriska bostäder för flyktingar. Bidrag bör i första hand gå till kommuner som genom fantasirikedom och engagemang åstadkommer olika typer av tillfälliga flyktingbostäder. Bidraget bör sålunda inte begränsas till vissa typer av bostäder eller till andra särskilt utpekade boendeformer.

De nu förordade lösningarna bör naturligtvis inte ersätta långsiktiga åtgärder som syftar till att permanent lösa också flyktingarnas bostadsfråga. Den som erhåller de nu aktuella typerna av tillfällig bostad bör därför stå kvar i den ordinarie bostadskön och tilldelas en ordinarie bostad enligt gällande köregler.

En förutsättning för att tillfälliga bostäder m.m. skall komma fram i en tillräcklig omfattning är naturligtvis att information om behovet av denna typ av bostäder och om stödmöjligheterna når ut till alla berörda parter. Enligt utskottets mening bör därför en särskild informationskampanj riktad i första hand till allmänheten men även till landets kommuner m.fl. genomföras. Utskottet vill i anslutning härtill också peka på den resurs som frivilligorganisationerna utgör i detta sammanhang.

Vad utskottet anfört om stimulanser för att få fram flyktingbostäder samt om informationsinsatser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:SfU21

21. beträffande *bostäder till flyktingar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo37, 1989/90:Bo222, 1989/90:Sf59 yrkande 1, 1989/90:Sf60 yrkandena 9 och 10, 1989/90:Sf601 yrkande 2, 1989/90:Sf605 yrkande 10 och 1989/90:Sf615 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Bostäder till flyktingar (mom. 21)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Detsamma gäller" och slutar med "bostadsutskottet anfört." bort ha följande lydelse:

Vad beträffar yrkande 10 i motion Sf605 anser utskottet att det förhållandet att unga människor som stått i bostadskö i sin kommun i flera år får se sig passerade i kön av nyanlända flyktingar kan komma att leda till en allmän negativ hållning till flyktingar i stort. Så länge det monopolsystem för bostadssökande som vi har i Sverige gäller bör flyktingar inte få förtur i bostadskön utan ett system med övergångsbostäder är att föredra till dess att en permanent bostad kan ordnas för dem.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *bostäder till flyktingar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf605 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1989/90:Bo37, 1989/90:Bo222, 1989/90:Sf59 yrkande 1, 1989/90:Sf60 yrkandena 9 och 10, 1989/90:Sf601 yrkande 2 och 1989/90:Sf615 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Schablonbidrag till landstingen (mom. 23)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet hyser" och på s. 23 slutar med "anses besvarad." bort ha följande lydelse:

Principen att flyktingmottagandet skall bekostas av statsmedel bör enligt utskottets uppfattning gälla även landstingens ansvarsområde. Dessa borde i likhet med kommunerna utarbete särskilda flyktingprogram och avsätta särskilda resurser för flyktingmottagandet. Utan sådana program och resurser kan landstingen inte på ett önskvärt sätt klara av att ta sin del av ansvaret för ett gott flyktingmottagande. Om landstingen i likhet med kommunerna hade någon form av schablonbidrag för flyktingmottagandet skulle dessa särskilda insatser vara rättvist finansierade. Utskottet föreslår därför att landstingen får någon form av schablonbidrag för att täcka kostnaderna för program till sina ansvarsområden i flyktingmottagandet.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *schablonbidrag till landstingen*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf631 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

19. Medelsanvisningen (mom. 24)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "förevarande motionsyrkandet." bort ha följande lydelse:

I reservation 4 till utskottets betänkande SfU17 har förslagits att ett ökat antal kvotflyktingar skall tas emot. Som en konsekvens härav bör det förevarande anslaget ökas med 11,5 milj. kr.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf644 och med anledning av propositionerna 1989/90:100 och 1989/90:105 till *Ersättningar till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 2 437 500 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Rekrytering av arbetskraft på förläggningar

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) och Barbro Sandberg (fp) anför:

Bland de mest angelägna åtgärderna för flyktingar/invandrare är att de snarast möjligt kommer i arbete. För att möjliggöra detta bör även okonventionella lösningar prövas, bl.a. uppsökande verksamhet av företagare vid förläggningarna för att direktrekrytera arbetskraft. Vi konstaterar att det enligt arbetsmarknadsutskottet inte finns några hinder för sådan verksamhet utanför arbetsförmedlingen, och utskottet ansluter sig till denna bedömning.

Vi delar uppfattningen i reservation nr 16 till arbetsmarknadsutskottets betänkande 1989/90:11, där det sägs att regelsystemet i samband med flyktingars inträde inte får utgöra ett hinder för dem att snabbt komma in på arbetsmarknaden, antingen i reguljärt arbete eller i utbildning för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Vi har t.ex. i annat sammanhang reserverat oss till förmån för temporärt arbetstillstånd i avvaktan på slutligt beslut huruvida flyktingen får stanna i Sverige eller ej.

Vi finner för närvarande ingen anledning att reservera oss i denna fråga men kommer att följa utvecklingen med uppmärksamhet.

2. Kurser om att starta företag

1989/90:SfU21

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anför:

Vi delar utskottets bedömning att det kan finnas anledning för länsstyrelserna att i samråd med länsarbetsnämnderna uppmärksamma de problem som kan uppstå för flyktingar och invandrare som vill starta eget. Även utvecklingsfonderna kan ha en uppgift i att anordna "starta eget-kurser", där så är lämpligt. Vi har i annat sammanhang förordat att företagargorganisationer kan stå som faddrar för invandrare, som vill starta egen verksamhet, och anser att ett sådant engagemang med delgivning av personliga erfarenheter är överlägset kurser anordnade av statliga organ.

3. Nytt ersättningsystem

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anför:

Vi noterar med tillfredsställelse att en kommunal ersättning med stor frihet i användningen liknande den modell vi moderater tidigare föreslagit nu är utskottets förslag. Enligt utskottet skall ersättning kunna utgå för mottagning av s.k. kvotflyktingar, konventionsflyktingar, krigsvägrare, defactoflyktingar och utlänningar som fått uppehållstillstånd av humanitära skäl m.fl. Vi har i annat sammanhang förordat en flyktingmottagning baserad på FNs flyktingkonvention med en generös tillämpning och individuell bedömning även fortsättningsvis och ej enbart som en temporär åtgärd.

4. Lån till hemutrustning

Margó Ingvardsson (vpk) anför:

I motion Sf57 yrkande 4 har vänsterpartiet kommunisterna begärt ett tillkännagivande om att även svenska ungdomar bör erhålla möjlighet till lån till hemutrustning. Risken är annars stor att folk uppfattar lån till hemutrustning för flyktingar som en orättvis behandling. Med hänsyn till att vi avser att återkomma i frågan i annat sammanhang har jag för dagen inget yrkande.

Lag om ändring i lagen (1988: 153) om bistånd åt asylsökande m. fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988: 153) om bistånd åt asylsökande m. fl.

dels att 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Utlänning som avses i 2 och 3 §§ har rätt till bistånd även efter det att uppehållstillstånd beviljats om utlänningen

1. vistas på en statlig förläggning för asylsökande, eller

2. tillfälligt vistas i en kommun i avvaktan på att anvisas plats på en statlig förläggning för asylsökande eller i en annan kommun.

Bistånd enligt första stycket lämnas endast för utlänning som inte anvisats eller kunnat utnyttja anvisad kommunplats.

5 §

Rätten till bistånd upphör

1. om utlänningen, innan beslut har meddelats i frågan om uppehållstillstånd, inte längre vistas så som sägs i 2 §,

2. när uppehållstillstånd ges,

2. när uppehållstillstånd ges utom i fall som avses i 3 a §,

3. när en ansökan om uppehållstillstånd har avslagits och ett beslut om avvisning eller utvisning skall verkställas; dock kvarstår rätten till bistånd även för den tid som skäligen behövs för verkställigheten, eller

4. när utlänningen lämnar landet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Bostäder för flyktingar m.m.

Till socialförsäkringsutskottet

Med stöd av bestämmelserna i 3 kap. 15 § riksdagsordningen väcktes hösten 1989 en motion med förslag till särskilda åtgärder på grund av den akuta krisen inom flyktingmottagandet. Bostadsutskottet har inhämtat remissyttranden över motionen från berörda myndigheter m.fl. Under allmänna motionstiden väcktes dessutom en motion om andrahandsbostäder till flyktingar. Dessa båda motioner har hänvisats till bostadsutskottet. Regeringen har sedermera genom en särskild proposition förelagt riksdagen förslag om samordnat flyktingmottagande och nytt system för ersättning till kommunerna m.m. Sedan motionstiden för propositionen utgått har utskottet beslutat att på eget initiativ yttra sig över propositionen och de med anledning av denna väckta motionerna i de delar förslagen berör bostadsutskottets beredningsområde. I anslutning härtill har utskottet dessutom beslutat att med eget yttrande till socialförsäkringsutskottet överlämna de ovan nämnda och till bostadsutskottet hänvisade motionerna under förutsättning av socialförsäkringsutskottets medgivande härtill.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1989/90:105 föreslagit att ett nytt system för ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet skall införas. Förslaget innebär att huvuddelen av de olika bidrag som i dag kan utgå till kommunernas flyktingmottagande ersätts av en schabloniserad ersättning som normalt utgår per mottagen flykting. Vid sidan av schablonersättningen föreslås dessutom att ersättning bl.a. skall kunna lämnas till extraordinära kostnader.

Motionerna

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande

dels den med stöd av bestämmelserna i 3 kap. 15 § riksdagsordningen väckta motion

1989/90:Bo37 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett stimulansbidrag för anpassning av bostadslägenheter för flyktingar i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om särskilda informationsinsatser om behovet av uthyrningsrum/lägenheter för flyktingar och om stimulansbidraget.

1989/90:SfU21
Bilaga 2

dels den under allmänna motionstiden väckta motion

1989/90:Bo222 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder bör vidtas för att inventera och förmedla temporära och andrahandsbostäder åt flyktingar i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf626.

och *dels* de med anledning av proposition 1989/90:105 väckta motionerna

1989/90:Sf59 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyktingars boende hos privatfamiljer i första hand sedan de fått uppehållstillstånd.

1989/90:Sf60 av Maria Leissner m.fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen beslutar att under budgetåret 1990/91 införa ett speciellt stimulansbidrag för att stimulera kommuner att bygga provisoriska bostäder åt flyktingar,

10. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 anslå 50 milj. kr. under ett speciell konto för att stimulera kommuner att bygga provisoriska bostäder.

Remissyttranden

Bostadsutskottet har under sin behandling av ärendet sänt ut vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo37 på remiss. Efter remisstidens utgång har yttranden inkommit från boverket, statens invandrarverk, Svenska kommunförbundet och Rädda Barnen.

Remissyttrandena har som bilaga fogats till detta yttrande.

Förslag i proposition och motioner m.m. om flyktingars boende

Till bostadsutskottet remitterade motioner jämte remissyttranden

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo37 är bostadsbristen ett avgörande hinder för att flyktingar som erhållit uppehållstillstånd skall kunna lämna flyktingförläggningarna och flytta ut i kommunerna. Det är enligt motionärerna därför nödvändigt att vidta åtgärder så att en utflyttning kan ske.

För att snabbt få fram bostäder förordas att särskilda åtgärder vidtas för att stimulera dem som har stor bostadsytta att hyra ut ett rum eller en del av sin lägenhet till flyktingar. De smärre ombyggnadsarbeten m.m. som kan erfordras för att en lämplig uthyrningslägenhet skall kunna åstadkommas föreslås täckta genom särskilda statsbidrag administrerade av länsbostadsnämnderna — yrkande 1.

Enligt motionärerna bör dessutom särskilda informationsinsatser riktade till allmänheten om behovet av uthyrningsrum m.m. för flyktingar och om det särskilda bidraget för ombyggnader genomföras — yrkande 2.

Som framgår av framställningen ovan har den nu refererade motionen av bostadsutskottet sänts ut på remiss. Remissinstansernas synpunkter är i korthet följande.

Förslaget om att ett särskilt stimulansbidrag skall kunna utgå för anpassning av bostäder så att det blir möjligt att hyra ut ett rum eller en del av en bostad till flyktingar tillstyrks av boverket, invandrarverket och Rädde Barnen. Däremot avvisas förslaget av kommunförbundet bl.a. med hänvisning till att kommunerna inte vill ha specialdestinerade bidrag av denna typ. Genomgående för de remissinstanser som tillstyrker förslaget är att de poängterar att de lösningar som stimuleras fram skall ses som tillfälliga och att strävan måste vara att på sikt lösa flyktingarnas bostadsfråga på den reguljära bostadsmarknaden.

När det gäller förslaget om särskilda informationsinsatser tillstyrks detta av samtliga svarande remissinstanser med undantag av invandrarverket, som inte berör förslaget i denna del.

Enligt motion Bo222 (s) är de hittills vidtagna åtgärderna för att lösa flyktingarnas bostadsituation inte tillräckliga. Motionärerna anser att det finns många temporära och befintliga bostäder som kan tas i anspråk för flyktingars boende hos företag, enskilda, stat och kommun. Åtgärder bör enligt deras mening därför vidtas för att inventera möjligheterna att i ökad utsträckning upplåta temporära bostäder och andra handslägenheter. Dessutom bör särskilda stimulansåtgärder för att iordningställa temporära bostäder sättas in.

Propositionen om ett nytt system för ersättning till kommunerna m.m. jämte motioner i vad avser flyktingars boende

Enligt dagens regler får kommunerna ersättning från staten för mottagna flyktingar på två sätt. Under det år då uppehållstillstånd beviljats och under de därpå följande tre åren utgår ersättning för faktiskt utgivna socialbidrag för bl.a. försörjning och bostad. Därutöver får kommuner som träffat överenskommelse med invandrarverket om flyktingmottagande ett schablonbelopp för varje flykting. Det senare beloppet skall täcka kommunernas normala extra kostnader för flyktingar vad gäller barnomsorg, annan social service, skolundervisning, tolkverksamhet samt administration och samordning av flyktingmottagandet. Härutöver kan särskilda bidrag lämnas av invandrarverket för

olika ändamål. Det gäller bidrag för bl.a. sysselsättningsskapande åtgärder, genomgångsbostäder, samarbetsprojekt mellan kommuner samt samarbetsprojekt mellan folkrörelser och kommuner.

Enligt regeringsförslaget kan en schablonisering av ersättningen till kommunerna stimulera kommunerna att vidta mer aktiva åtgärder för att flyktingarna snabbare skall integreras i det svenska samhället och klara sin försörjning på egen hand. Med en generell och schabloniserad ersättning anges också flexibiliteten i flyktingmottagandet öka bl.a. därför att kommunerna får möjlighet att prioritera de åtgärder som lokalt bedöms vara mest angelägna och verkningsfulla.

För vissa kostnader i anslutning till flyktingmottagningen har invandrarverket i dag möjlighet att inom en för varje budgetår fastställd ram bevilja särskilda bidrag till kommunerna för vissa ändamål. Det gäller bl.a. för sysselsättningsskapande åtgärder av projektkaraktär. Under vissa förutsättningar kan också kostnader för genomgångslägenheter för flyktingar ersättas.

Huvuddelen av de insatser av projektkaraktär för vilka särskild ersättning i dag utgår bör enligt förslaget kunna finansieras inom ramen för det nya ersättningssystemet. Förslaget innebär sålunda att bidraget till genomgångsbostäder skall avvecklas i sin nuvarande form.

Till de kommuner som åsamkas extraordinära kostnader skall dock ekonomisk ersättning kunna utgå efter prövning i varje enskilt fall. Det gäller bl.a. kommuner som ökar sitt flyktingmottagande genom att vidta särskilda, kostnadskrävande åtgärder för att få fram bostäder till flyktingar. Även sådana extraordinära bostadskostnader som beror av bostadssituationen på orten skall kunna ersättas. En förutsättning är dock att kostnaderna väsentligt överstiger den genomsnittliga bostadskostnad som ingår i schablonen.

Enligt motion Sf59 (mp) yrkande 1 kan genomgångsbostäder eller inackordering i familjer vara en tillfällig lösning för att motverka att bostadsbristen skall hindra en kommunutplacering av flyktingar. För att detta boende inte skall bli permanent föreslås dock att det skall följas upp av berörda myndigheter.

Bostadsfrågan är enligt motion Sf60 (fp) det största hindret för kommunerna att ta emot fler flyktingar. Detta gäller främst i de kommuner där behovet av arbetskraft är störst. Enligt motionärerna är det på kort sikt därför nödvändigt att genom tillfälliga bostadslösningar bereda flyktingar plats i kommunerna. Med hänvisning härtill förordas i motionens yrkande 9 att ett speciellt stimulansbidrag för att stimulera kommuner att bygga provisoriska bostäder åt flyktingar införs under budgetåret 1990/91. I motionens yrkande 10 föreslås att 50 milj. kr. skall anvisas för ändamålet.

Utskottet

Bostadsutskottet delar den i propositionen, motionerna och remissyttrandena framförda uppfattningen att bristen på bostäder är ett svårt hinder för kommunernas flyktingmottagning. Enligt boverkets senaste redovisning av bostadsmarknadssituationen föreligger det i omkring 85 % av kommunerna en brist på bostäder. Samtidigt ger de preliminära resultaten från en av länsbostadsnämnderna genomförd enkät avseende bostadsförsörjningen vid handen att en stor andel av kommunerna på sikt anser sig kunna lösa flyktingarnas bostadsfråga inom det permanenta bostadsbeståndet. Bakom denna uppfattning ligger bl.a. bedömningen att tillgången på bostäder till följd av bostadsbyggandets nuvarande omfattning allmänt sett kommer att förbättras under de närmaste åren. Undantag härifrån utgör de större kommunerna och då i synnerhet storstadskommunerna där bostadsbristen bedöms bli bestående under längre tid.

Utgångspunkten för flyktingarnas bostadsförsörjning bör enligt bostadsutskottets mening vara att den skall tillgodoses inom det permanenta bostadsbeståndet på samma grunder som för övriga bostadssökande. Detta innebär bl.a. att bostäderna skall ha motsvarande standard och kvalitet som andra bostäder och att de skall planeras och förmedlas på det sätt som är gängse i kommunen. För att detta mål skall nås fordras bl.a. att kommunerna i sin långsiktiga bostadsförsörjningsplanering beaktar det tillkommande bostadsbehov som kommunens flyktingmottagning ger upphov till. Genom att tillgodose flyktingars bostadsefterfrågan inom ramen för kommunernas samlade ansvar för bostadsförsörjningen torde förutsättningar skapas för att uppnå likställighet mellan flyktingar och andra bostadssökande — något som är viktigt för flyktingarnas integration och för att vidtagna åtgärder skall skapa ett gott förhållande mellan invandrare och övriga kommuninvånare.

Även om det är utskottets principiella uppfattning att flyktingarnas bostadsbehov skall tillgodoses inom det permanenta bostadsbeståndet på det sätt som redovisats ovan är tillgången på bostäder i en övervägande del av landets kommuner i dag sådan att också andra tillfälliga åtgärder kan behöva tillgripas för att lösa en akut situation. En förutsättning härför är dock att dessa lösningar verkligen är tillfälliga och att de inte motverkar eller fördröjer en långsiktigt godtagbar bostadsförsörjning.

Vid fastställandet av det schablonbelopp som i propositionen föreslås ersätta dagens olika bidrag har hänsyn tagits bl.a. till den genomsnittliga bostadskostnad som hittills ersatts av staten. Möjligheterna att inom ramen för schablonbeloppet lösa flyktingarnas bostadsfråga genom olika typer av tillfälliga bostäder, som t.ex. genomgångsbostäder, blir därmed beroende av i vilken utsträckning kostnaderna för dessa bostäder ligger i nivå med dagens kostnader. Samtidigt vill utskottet i detta sammanhang peka på den frihet som kommunerna kommer att åtnjuta när det gäller att hantera användningen av det nya stödet. Som anförs i proposition blir det sålunda möjligt att på ett annat sätt än hittills

prioritera de åtgärder för att underlätta flyktingarnas integration i samhället som lokalt bedöms mest angelägna och verkningsfulla. Vid en sådan bedömning finns möjlighet att ta särskild hänsyn till bostads-situationen för flyktingarna. Med den i propositionen förordade ordningen bör förutsättningarna förbättras för att lokalt stödja nya, mera okonventionella och i många fall också billigare lösningar avseende flyktingars boende av bl.a. den typ som förordas i flera av de nu behandlade motionerna. Sammantaget innebär sålunda det nya ersättningsystemet att kommunerna under eget ansvar ges stor frihet att disponera tillgängliga medel på det sätt som är mest lämpligt med utgångspunkt i förhållandena i den enskilda kommunen. Därmed bör också effektiviteten i stödsystemet kunna förbättras.

Som en del i dagens ersättningsystem för flyktingmottagandet ingår ett stöd för genomgångsbostäder eller andra temporära bostäder för flyktingar. Till den del denna kostnad motsvarar vad som är en normal bostadskostnad vid en jämförelse med andra bostäder har den beaktats vid fastställandet av det nya schablonbeloppet. Däremot har inte hänsyn tagits till den del av av dagens ersättning för genomgångsbostäder som avser kostnader härutöver. Dessa extraordinära kostnader föreslås nu bli ersatta efter prövning i varje enskilt fall. Bostadsutskottet har inga invändningar mot denna ordning. Det är givetvis inte möjligt att vid fastställandet av ett schablonbelopp ta hänsyn till alla de lokala förhållanden m.m. som kan råda. Inte minst gäller detta på bostadsområdet där kommunernas kostnader för att lösa flyktingarnas bostadssituation kan variera högst avsevärt. Det får därför anses motiverat att särskild ekonomisk ersättning utgår till de kommuner som i sin flyktingmottagning har bostadskostnader som ligger över den genomsnittliga kostnaden. Enligt bostadsutskottets mening bör, som förordas i propositionen, dessa extraordinära kostnader ersättas om de uppkommit till följd av att kommunen fått vidta särskilda, kostnadskrävande åtgärder för att få fram fler bostäder till flyktingar eller om kostnaderna uppkommit därför att bostadskostnadsnivån på orten är hög. Utskottet vill vidare understryka vikten av en generös prövning av ersättningens storlek m.m. i det enskilda fallet så att tillkomsten av nya bostadslösningar främjas.

Ett sätt att främja möjligheterna att få fram fler bostäder för flyktingar är att förbättra informationen om hithörande frågor. En lång rad informationsinsatser har också genomförts för att sprida information såväl om flyktingfrågorna i allmänhet som om de specifika bostadsfrågorna. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att boverket och invandrarverket helt nyligen tillställt bl.a. kommunerna den gemensamma broschyren Bra boende för flyktingar med exempel på hur bostadsfrågan har lösts i några kommuner. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att berörda myndigheter m.fl. även fortsättningsvis verkar för att information sprids. Utskottet vill i anslutning härtill även peka på den resurs som frivilligorganisationerna utgör.

Mot bakgrund av det nu anförda är bostadsutskottet inte berett att förorda införandet av särskilda stimulanser m.m. för flyktingbostäder av den typ som föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotion

Bo37 och i motionerna Bo222 (s), Sf59 (mp) yrkande 1 samt Sf60 (fp) yrkandena 9 och 10. Utifrån de förhållanden bostadsutskottet har att bedöma kan utskottet därför ställa sig bakom regeringsförslaget i vad avser schablonersättningens utformning m.m. Beträffande ersättningen för extraordinära kostnader anser utskottet, som ovan angetts, att en generös prövning bör ske av ersättningens storlek till berörd kommun.

Bostadsutskottet beslutar att med detta yttrande, under förutsättning av socialförsäkringsutskottets medgivande därtill, till detta utskott överlämna vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo37 samt motion Bo222 (s).

Stockholm den 27 mars 1990

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk), Kjell Dahlström (mp), Britta Sundin (s), Berndt Ekholm (s) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp).

Avvikande mening

Erling Bager (fp), Jan Strömdahl (vpk), Kjell Dahlström (mp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Utskottet börjar med "Vid fastställandet" och slutar med "berörd kommun" bort ha följande lydelse:

På landets flyktningförläggningar finns det i dag ett mycket stort antal flyktningar med klara uppehållstillstånd som av olika skäl inte kunnat erhålla kommunplats. Vid årsskiftet uppgick antalet flyktningar i denna belägenhet till inte mindre än 7 000. Ett avgörande hinder för deras utflyttning är den rådande bostadsbristen. Det är mot bakgrund härav nödvändigt att snabba och effektiva åtgärder vidtas för att möjliggöra en sådan utflyttning. Härigenom skulle inte bara bostadssituationen för de utflyttande flyktningarna lösas utan också välbehövliga förläggningsplatser för nyanlända flyktningar frigöras. Dessa omedelbara åtgärder måste i sin tur kompletteras med mera långsiktiga åtgärder som möjliggör att flyktningarnas bostadsfråga kan lösas inom det permanenta bostadsbeståndet på samma villkor och under samma förutsättningar som för andra medborgare.

För att på kort sikt råda bot på den rådande bristen på bostäder för flyktningar måste tillfälliga bostadslösningar av olika slag tas fram. Även om det inom ramen för den förordade schablonersättningen till kommunerna för flyktningmottagningen kan komma att skapas ett visst

utrymme för nya lösningar av bostadsfrågan är detta inte tillräckligt. Bostadssituationen i många kommuner är sådan att ytterligare stimulanser måste sättas in. Dessa stimulansåtgärder bör rikta sig såväl till kommunerna som till allmänheten.

Inte minst allmänheten utgör en i hög grad utnyttjad resurs när det gäller att snabbt få fram tillfälliga bostäder för flyktingar. Det är enligt utskottets mening mot bakgrund härav angeläget att berörda myndigheter m.fl. vänder sig direkt till allmänheten för att ta till vara den potential och den dokumenterat goda vilja som där finns att hjälpa till med att lösa de akuta problemen. Det gensvar som Röda korset fått på en begäran om hjälp från allmänheten med tillfälliga bostäder visar också på detta. För att ytterligare förbättra möjligheterna att snabbt få fram bostäder åt de flyktingar som har fått uppehållstillstånd måste de som t.ex. har stor bostadsyta stimuleras att hyra ut rum eller en del av sin lägenhet till flyktingar. I de fall smärre ombyggnadsarbeten kan erfordras för att en lämplig uthyrningslägenhet skall åstadkommas bör dessa kostnader täckas genom bidrag.

Även kommunerna måste i en helt annan utsträckning än hittills genom särskilda bidrag stimuleras till att iordningställa provisoriska bostäder för flyktingar. Bidrag bör i första hand gå till kommuner som genom fantasirikedom och engagemang åstadkommer olika typer av tillfälliga flyktingbostäder. Bidraget bör sålunda inte begränsas till vissa typer av bostäder eller till andra särskilt utpekade boendeformer.

De nu förordade lösningarna bör naturligtvis inte ersätta långsiktiga åtgärder som syftar till att permanent lösa också flyktingarnas bostadsfråga. Den som erhåller de nu aktuella typerna av tillfällig bostad bör därför stå kvar i den ordinarie bostadskön och tilldelas en ordinarie bostad enligt gällande köregler.

En förutsättning för att tillfälliga bostäder m.m. skall komma fram i en tillräcklig omfattning är naturligtvis att information om behovet av denna typ av bostäder och om stödmöjligheterna når ut till alla berörda parter. Enligt utskottets mening bör därför en särskild informationskampanj riktad i första hand till allmänheten men även till landets kommuner m.fl. genomföras. Utskottet vill i anslutning härtill också peka på den resurs som frivilligorganisationerna utgör i detta sammanhang.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo37 samt motionerna Sf59 (mp) yrkande 1, Sf60 (fp) yrkandena 9 och 10 samt Bo222 (s) anfört om stimulanser för att få fram flyktingbostäder samt om informationsinsatser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Boverket

Boverket delar den uppfattning som förs fram i föreliggande motion att det råder en akut kris inom flyktingmottagandet. Möjligheterna för flyktingar att efter tilldelat uppehållstillstånd erhålla en bostad, utgör för närvarande en av de mest besvärande flaskhalsarna. Det är i detta perspektiv, när förlägningsvistelsen ska övergå till ett boende, som flyktingmottagandet blir en angelägenhet för boverket.

Boverket har i en nyutkommen skrift "Bra boende för flyktingar" redovisat sin syn på den situation som råder. Skriften har tagits fram gemensamt av boverket och invandrarverket. De båda verken har den gemensamma uppfattningen att flyktingar med uppehållstillstånd snarast måste lämna förlägningsplatsen och erhålla en bostad. Kommunplaceringen måste dock ske på ett sådant sätt att den enskilde flyktingens integritet upprätthålls och att integrationen vinner accept från övriga kommuninvånare.

Enligt boverkets uppfattning kan dessa värden bäst uppnås om de tilltänkta bostäderna har samma standard och kvalitet som gäller för övriga kommuninvånare samt att bostäderna planeras och förmedlas på ett sätt som är gängse i kommunen. Bostäder för flyktingar bör därför tillkomma inom ramen för kommunens långsiktiga bostadsförsörjningsplanering. På så sätt kan negativ segregation undvikas. Bostädernas utrymmes- och utrustningsstandard bör stå i överensstämmelse med de villkor som gäller för statlig belåning. På så sätt kan likställighet mellan flyktingar och svenskar lättare uppnås.

Bostadsfinansieringsreglerna ger emellertid redan idag möjligheter till avsteg från kraven på fullvärdig bostadsstandard, självständighet i boendet samt kravet att det ska vara fråga om permanent boende för speciella grupper som äldre, handikappade, ungdomar m.fl. Den nys nämnda skriften ger uttryck för boverkets uppfattning att dessa möjligheter till avsteg på ett flexibelt sätt kan tillämpas på flyktingbostäder utan att den generella grundsynen och villkoren för en god bostad går förlorad. I skriften ges exempel på hur flyktingars bostadsbehov kan tillgodoses inom ramen för en framsynt bostadsförsörjningsplanering men också genom olika former av tillfälliga genomgångsbostäder.

Boverket vill, mot bakgrund av det ovan sagda, tillstyrka förslaget om ett särskilt stimulansbidrag för anpassning av bostäder så att det blir möjligt att hyra ut ett rum eller en del av en bostad till flyktingar. Sannolikt rör det sig oftast om iordningställande av ytterligare hygienutrymme, kokmöjligheter och/eller entréutrymme. I enstaka fall kan det bli fråga om tillbyggnad för att erhålla ytterligare rumsyta.

Ett sådant stimulansbidrag bör hanteras av invandrarverket genom deras avtal med kommunerna. Det bör vara möjligt för kommunerna att med dessa medel träffa överenskommelser med företrädesvis villaägare om tillfälliga uthyrningsrum för mottagande av flyktingar. Andra tänkbara möjligheter, som prövats i flera kommuner, är att kommu-

nen upphandlar villor eller bostadsrätter. Även privata fritidshus kan vara en resurs i detta avseende. Det bör undersökas huruvida de bostäder som byggs om med det föreslagna stimulansbidraget i framtiden kan bli användbara som flergenerationsbostäder.

Boverket vill dock markera som sin uppfattning att dessa lösningar måste betraktas som tillfälliga. Kommunen måste verka för att det snarast iordningställs fullvärdiga bostäder för flyktingar som motsvarar de allmänna kraven på integration och normalisering. Normalt ska inga flyktingar behöva bo mer än två år i denna typ av tillfälliga bostäder.

Boverket delar vidare motionärernas uppfattning att det krävs omfattande informationsinsatser för att nå de målgrupper som skulle kunna tänka sig och/eller ha möjlighet att upplåta bostadsutrymme för flyktingar. Det torde i huvudsak vara fråga om villaägare eller i begränsad omfattning bostadsrätts- eller hyresrättsinnehavare. För de flyktingar som kommer ifråga kan en "värdfamilj" under en övergångstid bli en bra introduktion i det svenska samhället och tjäna som ett alternativ till förläggningstvistelse för de som har uppehållstillstånd. Arrangemanget kan också ge svenska familjer möjlighet att visa solidaritet. För vissa flyktingar kan det tjäna som ett alternativ till förläggningstvistelse.

Statens invandrarverk

Bristen på bostäder är allmänt sett det största enskilda hindret för ett ökat kommunalt flyktingmottagande.

Invandrarverket har under lång tid aktivt arbetat med att på olika nivåer påverka kommuner och andra myndigheter för att påskynda framtagandet och färdigställandet av såväl permanenta som tillfälliga bostadslösningar.

Det grundläggande problemet är för närvarande att bostäder produceras och färdigställs i för liten omfattning. Bakgrunden är av generell natur och beror bl.a. på den höga kostnadsnivån inom bostadsbyggnad. Svårigheterna bör därmed åtgärdas genom bostadspolitiska beslut.

Den viktigaste insatsen är att öka det ordinarie bostadsbyggandet och stimulera kommunerna att tidigarelägga redan planerat permanentbyggande. I avvaktan på permanenta lösningar måste kommunerna engageras för olika typer av tillfälliga bostäder i större utsträckning.

Uthyrningsrum till flyktingar är en lösning av bostadsproblemen som borde spela en större roll än den gör idag i det kommunala flyktingmottagandet. En breddad uthyrningsverksamhet kan bland andra mer eller mindre okonventionella övergångslösningar möjliggöra att ytterligare ett antal flyktingar kan tas emot i kommunerna. Sedan invandrarverket i princip förlägger alla asylsökande tenderar dock kommunernas mottagning i allt mindre omfattning ta i anspråk uthyrningsrum och liknande. Kommunerna har planerat sitt mottagande med mera permanenta lösningar.

Enskildas frivilliga insatser för flyktingar initierade genom folkrörelserna eller gjorda på egen hand är av stor betydelse för flyktingarnas

fortsatta integration. En konkret och angelägen insats — som både har mänskliga och ekonomiska fördelar för alla inblandade — är att hyra ut ett rum eller en del av sin bostad till flyktingar. Inom ramen för Ja-kampanjen uppmanade flera organisationer sina medlemmar att ställa bostäder och rum till förfogande för flyktingar. Utfallet förefaller dock hittills inte ha motsvarat förväntningarna.

Det är sannolikt så att det finns en betydande "överkapacitet" i det svenska lägenhetsbeståndet med eller utan ekonomisk stimulans till ombyggnad av lägenheter. Bristen på praktiska och ekonomiska förutsättningar är troligen inte ett avgörande hinder för att de möjligheter till uthyrning som finns inte bättre tas till vara. Hindren finns antagligen främst att söka i svenskarnas attityder och den standard och livsstil vi vant oss vid.

I den mån införandet av ett bidragssystem för ombyggnad och anpassning av bostadslägenheter kan underlätta tillgången till bra uthyrningsrum är det ett välkommet bidrag till den arsenal av olika lösningar som måste eftersträvas för att nå ett ökat kommunalt mottagande. Avgörande är dock i vilken utsträckning kommunerna är beredda att se uthyrning av rum som en resurs i sitt mottagande.

Svenska kommunförbundet

Riksdagens bostadsutskott har berett Svenska kommunförbundet tillfälle att avge yttrande över en motion om "Särskilda åtgärder på grund av den akuta krisen inom flyktingmottagandet". Förbundets styrelse får med anledning härav framföra följande.

Antalet asylsökande ökade kraftigt under andra halvåret 1989. Trots de restriktioner som infördes i december, har det inte varit möjligt att få fram kommunplatser för en stor grupp flyktingar som har tillstånd att stanna i Sverige. Vid årsskiftet bodde därför ca 7000 flyktingar med sådana tillstånd kvar på förläggningarna. Denna situation har uppstått trots att många kommuner har tagit emot betydligt fler flyktingar än de slutit avtal med invandrarverket om.

Ett viktigt skäl till att kommunerna inte kan öka sitt mottagande ytterligare är bristen på bostäder. Trots att kommunerna har ökat sitt bostadsbyggande kraftigt de senaste åren, råder det fortfarande bostadsbrist i de flesta kommuner. Under 1989 påbörjades drygt 50 000 bostäder. Enligt kommunernas bostadsförsörjningsprogram kommer nyproduktionen av bostäder att vara fortsatt hög under de närmaste åren. Därmed bör situationen på bostadsmarknaden på lite sikt förbättras betydligt även för flyktingar.

Flyktingar bör självfallet få bostäder på samma grunder som svenska medborgare. De ska också få samma typ av bostäder, d.v.s. permanenta bostäder. I avvaktan på att fler permanenta bostäder byggs, måste dock kommunerna ibland som nödlösning erbjuda tillfälliga lösningar i form av olika typer av genomgångsbostäder. I detta sammanhang bör även uthyrningsrum utgöra ett alternativ. Målet är dock att denna typ av tillfälligt boende ska bli kortvarigt.

Eftersom det kommer att behövas en hel del tillfälliga bostäder den närmaste tiden, tillstyrker styrelsen förslaget om särskilda informationsinsatser för att få fram fler uthyrningsrum till flyktingar.

När det gäller stimulansbidrag har styrelsen tidigare i olika sammanhang framfört att kommunerna inte vill ha specialdestinerade bidrag till begränsade områden eller grupper inom det bostadspolitiska området. Ett specialdestinerat bidrag för att lösa en viss grups problem leder ofta till missnöje och ökade problem hos andra grupper som har svårt att hävda sig på bostadsmarknaden. Ett bidrag av det slag som föreslås i motionen skulle också troligtvis medföra en omfattande och kostnadskrävande administration.

Styrelsen avstyrker därför förslaget om stimulansbidrag. Det är enligt styrelsens mening angeläget att insatserna koncentreras till att öka det permanenta bostadsbyggandet.

Det bör dock understrykas att statens ansvar för flyktingmottagandet motiverar ökade generella resurser till kommunerna för denna alltmot omfattande verksamhet.

Reservation anfördes av fp-ledamöterna enligt bilaga.

Svenska kommunförbundet: bilaga

Reservation av Ulla Arnholm och Monica Wennås (båda fp).

Vi anser att följande ändringar i styrelsens yttrande borde ha gjorts.

De två sista meningarna i tredje stycket från slutet "Ett specialdestinerat bidrag — — — kostnadskrävande administration." utgår och ersätts med:

"I ett läge med överfulla flyktingförläggningar är det dock motiverat med tillfälliga stimulansbidrag för att lösa den akuta krisen."

Sista stycket "Det bör dock — — — omfattande verksamhet." utgår och ersätts med:

"Styrelsen tillstyrker därför förslaget med stimulansbidrag. Det är dessutom enligt styrelsens mening angeläget att öka insatserna för det permanenta bostadsbyggandet."

Rädda Barnen

Rädda Barnen har givits tillfälle att lämna synpunkter på de förslag som lagts i motion 1989/90:Bo37.

Rädda Barnen ställer sig bakom tanken att extraordinära åtgärder är nödvändiga för att snabbt lösa de akuta problemen med bostäder åt flyktingar runt om i landets kommuner.

Att ge statsbidrag till enskilda personer som är villiga att bygga om sina bostäder så att det blir möjligt att hyra ut en lägenhet eller ett rum till en flykting eller en flyktingfamilj kan under rådande krissituation vara en framkomlig väg att skaffa fram fler bostäder.

Rädda Barnen vill dock understryka att detta måste ses som en tillfällig åtgärd i en krissituation. Denna åtgärd får på inget sätt ersätta nyproduktion av bostäder.

Då det gäller förslaget om särskilda informationsinsatser till allmänheten om behovet av uthyrningsrum/lägenheter till flyktingar så anser Rädde Barnen att det i rådande situation är angeläget att sådana genomförs.

1989/90:SfU21
Bilaga 2

Innehållsförteckning

Propositionerna	1
Motionerna	2
Motioner väckta med anledning av propositionen	2
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1989/90 ..	4
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1989/90, överlämnade från bostadsutskottet	5
Utskottet	5
Helhetssyn	6
Individuella introduktionsplaner	7
AMS medverkan m.m.	8
Ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet ...	11
Lån till hemutrustning	13
Ersättning för kostnader för handikappade flyktingar m.m.	14
Asylsökande i kommuner m.m.	16
Utbetalningsregler och administration av det nya er- sättningssystemet	17
Ikraftträdande och övergångsregler	18
Uppföljning av ersättningssystemet	18
Bostäder till flyktingar	20
Anslagsfrågor	22
Hemställen	23
Reservationer	25
1. Individuella introduktionsplaner (vpk)	25
2. Kontaktfamiljer (mp)	25
3. Kurser om att starta företag (fp, c)	26
4. Kommunernas inflytande på arbetsmarknadsåtgärder (c)	26
5. Alternativ till kommunmottagande (fp)	27
6. Ersättning vid anknytningsinvandring (vpk)	27
7. Ersättning vid anknytningsinvandring (mp)	28
8. Handikappade flyktingar (m)	28
9. Handikappade flyktingar (fp)	29
10. Ersättning för extra kostnader för flyktingar (vpk) ..	29
11. Lagförslaget (vpk)	29
12. Asylsökandes boende utanför förläggning och asyl- bistånd vid långa väntetider (fp)	30
13. Utbetalning av ekonomiskt bistånd (fp)	30
14. Övergångsregler (m)	31
15. Uppföljning av ersättningssystem (mp)	31
16. Bostäder till flyktingar (fp, vpk, mp)	32
17. Bostäder till flyktingar (m)	33
18. Schablonbidrag till landstingen (vpk)	34
19. Medelsanvisningen (fp)	34
Särskilda yttranden	35
1. Rekrytering av arbetskraft på förläggningar (m, fp) ...	35
2. Kurser om att starta företag (m)	35

3. Nytt ersättningsystem (m)	35	1989/90:SfU21
4. Lån till hemutrustning (vpk)	36	
Bilaga 1 Lagförslaget	37	
Bilaga 2 Bostadsutskottets yttrande 1989/90:BoU4y	38	

